

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN OKUL DIŞI ÇEVRELERE
GEZİ DÜZENLEMeye İLİŞKİN ÖZ YETERLİKLERİNİN
FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: TOKAT
İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müge PEKİN

TOKAT

Haziran, 2021

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN OKUL DIŞI ÇEVRELERE
GEZİ DÜZENLEMeye İLİŞKİN ÖZ YETERLİKLERİNİN
FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: TOKAT
İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müge PEKİN

Danışman: Prof. Dr. Aykut Emre BOZDOĞAN

TOKAT

Haziran, 2021

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: .../.../.....

Müge Pekin

İmza

JÜRİ ONAY SAYFASI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Müge PEKİN'in 'Ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye ilişkin öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi: Tokat ili örneği' adlı çalışması 21.06.2021 tarihinde jürimiz tarafından Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

.....

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Aykut Emre BOZDOĞAN

.....

Üye : Doç. Dr. Bahadır KILCAN

.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2021

.....

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez süreci boyunca bilgi birikimi ve deneyimleri ile, yapmış olduğu rehberliğin yanı sıra sıkıntılarımı dinleyip çözüm yolları üretmemde yardımcı olan, daima motivasyon sağlayan, teşvik eden ve yol gösteren çok kıymetli tez danışmanım sayın Prof. Dr. Aykut Emre Bozdoğan'a teşekkürü bir borç bilir ve saygılarımı sunarım.

Lisans ve lisansüstü eğitimim boyunca yardımlarını esirgemeyen ve destekleyen Sayın Dr. Öğr. üyesi Cezmi Ünal, Sayın Dr. Öğr. üyesi Cansel Akbulut, Sayın Prof. Dr. Murat Sadıkoğlu, Sayın Dr. Öğr. üyesi Hanife Gamze Hastürk ve Dr. Öğr. Selçuk Arık hocalarıma teşekkür ederim.

Veri toplanmasında desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma ve araştırmaya gönüllü olarak katılan ve zaman ayıran verilerimin oluşmasını sağlayan değerli meslektaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Yaşamım boyunca bana her koşulda destek olup, büyük bir özveriyle yanımda olan çok kıymetli annem Jülide Jale Pekin'e teşekkür ederim. Ayrıca araştırmaya katkısı olan ismini sayamadığım arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN OKUL DIŞI ÇEVRELERE GEZİ DÜZENLEMeye İLİŞKİN ÖZ YETERLİKLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: TOKAT İLİ ÖRNEĞİ

Pekin, Müge

Yüksek Lisans, Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Aykut Emre Bozdoğan

Haziran 2021, xii + 80 sayfa

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlenmeye ilişkin öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırma betimsel tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Araştırma da Tokat il merkezindeki ortaokullarda görev yapan 117'si erkek ve 91'i kadın olmak üzere toplam 208 Fen bilimleri, Sosyal bilgiler, Matematik ve Türkçe öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemin seçilmesinde tabakalı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma da üç kategoriden oluşan ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçme aracının ilk kısmında, ortaokul öğretmenlerine ait cinsiyet, mezun olunan fakülte, branş, lisansüstü eğitim durumu, hizmet süresi gibi demografik özellikler tespit edilirken, ölçme aracının ikinci kısmında ise öğretmenlerin okul dışı çevrelere ilişkin görüşlerinin alındığı 2 kapalı uçlu ve 2 açık uçlu soru olmak üzere toplam 4 soru bulunmaktadır. Ölçme aracının üçüncü bölümünde ise Bozdoğan (2015) tarafından geliştirilen “Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” (EAGÖÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda cevapları aranan alt problemlere yönelik ölçek puanından elde edilen verilerin gerekli istatistiksel çözümleri için betimsel istatistik yöntemlerinden (f) frekans, (%) yüzde ve ($\bar{x}$) aritmetik ortalama kullanılmıştır. Yapılan araştırmada ölçekten elde edilen veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik analiz yöntemlerinden ANOVA ve t-testinden yararlanılmıştır. Açık uçlu sorular ise içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin gezi düzenleme noktasında kendilerini yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin gezi düzenlemeye yönelik öz

yeterlik inanç puanları; eğitim durumu değişkeninde farklılaşırken, cinsiyet, mezun oldukları bölüm, gezi düzenleme sıklığı ve hizmet süresi değişkenlerinde farklılaşmadığı görülmüştür. Farklı branşlardaki öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamları olarak en sık okul bahçesini kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenler gezi düzenleme faaliyetleri süresince öğrenci, veli ve kurumlardan izin alma, öğrencilerin kontrolünü ve güvenliğini sağlama ve öğrencilerden gezi dönütü alma gibi sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğretmenlerin, okul dışı ortamlardan en sık okul bahçesini tercih etme durumu göz önünde bulundurulduğunda okul bahçelerinin daha yeşil ortamlar haline getirilmesi ve gerçek bir bahçe algısının öğrencilere kazandırılabilmesi için çevre düzenlemeleri ve peyzaj projeleri teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul Öğretmenleri, Okul Dışı Öğretim Ortamları, Öz-Yeterlik İnancı, Gezi Düzenleme Süreci.

ABSTRACT

EXAMINING SECONDARY SCHOOL TEACHERS' SELF-EFFICACY IN ORGANIZING TRIPS TO OUT-OF-SCHOOL ENVIRONMENTS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES: SAMPLE OF TOKAT PROVINCE

Pekin, Müge

Master's Thesis, Division of Science Education

Advisor: Prof. Dr. Aykut Emre Bozdoğan

June 2021, xii +80 pages

The aim of the study is to examine secondary school teachers' self-efficacy in organizing trips to out-of-school environments in terms of different variables. In this research the descriptive survey method was used. The research was carried out with a total of 208 Science, Social Studies, Maths and Turkish teachers, 117 of whom were males and 91 of whom were females, working in secondary schools in the city center of Tokat. The stratified sampling method was used in the formation of the sample. A assessment tool consisting of three parts was used in the study. In the first part of the, assessment tool demographic characteristics of secondary school teachers such as gender, faculty of graduation, branch, postgraduate education status, profession service period are determined and in the second part of the assessment tool, there are a total of 4 questions, 2 of which are closed-ended and 2 of which are open-ended questions about teachers' views on out-of-school environments. In the third part of the assessment tool, “Self-Efficacy Belief Scale for Planning and Organizing Educational Trips to Out of School Settings” (EAGÖÖ) developed by Bozdoğan (2015) was used too. Within the framework of the general purpose of the study, among the descriptive statistical methods (f) frequency, (%) percentage and ($\bar{x}$) arithmetic mean were used for the necessary statistical solutions of the data obtained from the scale score for the sub-problems of which answers are sought. In the research, since data from the scale showed normal distribution, the parametric analysis methods ANOVA and t-test were

used. Open-ended questions were subjected to content analysis. As a result of the research, it was concluded that the teachers considered themselves sufficient about organizing trips. It was observed that teachers' self-efficacy belief scores for organizing trips were differentiated by variables educational status. However, it was observed that they were not differentiated by variables such as gender, the department they graduated from, frequency of organizing trips and the profession service period. It was determined that teachers in different branches most frequently used the school garden as out-of-school learning environments. It was defined that teachers experienced problems such as getting permission from students, parents and institutions, ensuring control and safety of students, and receiving trip feedback from students during the trip organization activities. Based on these results, when considering that teachers most frequently preferred school gardens among out-of-school environments, it is recommended to make school gardens greener, encourage environmental regulations and landscaping projects to give students a real garden perception.

Keywords: Secondary School Teachers, Out-of-School Teaching Environments, Self-Efficacy Belief, Trip Organizing Process.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	4
Önem	5
Sayıtlar	6
Sınırlılıklar	6
Tanımlar	7
BÖLÜM II	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
Okul Dışı Öğrenme Ortamları.....	8
Fen Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler	11
Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler.....	16
Matematik Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler	22
Türkçe Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler	25
BÖLÜM III.....	29
YÖNTEM	29
Araştırmanın Modeli	29
Evren ve Örneklem	29
Veri Toplama Araç ve Teknikleri	30
Toplanan Verilerin Analizi	31
BÖLÜM IV	33
BULGULAR.....	33
BÖLÜM V	49
TARTIŞMA	49

BÖLÜM VI.....	56
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56
KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	76
EK.1	76
Ek 2. Ölçek Formu	78
EK.3 Araştırma İzni	79
EK.4 Özgeçmiş.....	80

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Ders Kazanım Okul Dışı Öğrenme Ortamı İlişkisi	10
Tablo 2. Ortaokul Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri	30
Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Ölçeğe İlişkin Shapiro-Wilk Normal Dağılım Test Sonuçları	32
Tablo 4. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları.....	33
Tablo 5. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Mezun Olunan Fakülte Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları	34
Tablo 6. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları.....	34
Tablo 7. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz yeterlikleri ile Düzenleyebilme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler	35
Tablo 8. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz yeterlikleri ile Gezi Düzenleyebilme Sıklığına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	35
Tablo 9. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Branş Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler	36
Tablo 10. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterliklerinin Branş Değişkenine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	36
Tablo 11. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler	37
Tablo 12. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterliklerinin Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	37
Tablo 13. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	38
Tablo 14. Türkçe Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	38
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	39
Tablo 16. Matematik Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	39

Tablo 17. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	40
Tablo 18. Türkçe Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	42
Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	44
Tablo 20. Matematik Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	46
Tablo 21. Ortaokul Öğretmenlerinin Gezi Düzenleme Sürecinde Kaygılandırıan Durumlar.....	47

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ODÖOK: Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu

E: Erkek

HES: Hidroelektrik Enerji Santralleri

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

EAGÖÖ: Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği

K: Kadın

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

MEM: Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, alt problemlerine, amaç ve önemine, varsayımlarına (sayıltılarına), sınırlılıklara ve tanımlara yer verilecektir.

Problem

Eğitim öğretim sürecinin sadece okul içerisine sığdırılması ve günlük yaşamdan uzaklaştırılması eleştirilen durumdur. Dewey’e göre okul: “... tarlaları, laboratuvarları, ahırları, tezgahları.... olmalıdır. Amaç çocuklara bir meslek ve sanat öğretmek değil, yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak olmalıdır” şeklinde belirtmiştir. Bu durum okul dışında yapılan faaliyetlerin önemli olduğunu ve öğrenmenin sadece okul sınırlarında yürütülmemelidir (Ocak ve Korkmaz, 2018; Özür, 2010). Derslerin öğretim programları dikkate alındığında geleneksel eğitimin yanı sıra öğrenme sürecinin kalıcı olması için, öğrenme ortamlarının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin kazandırılmasına yönelik ortamların kullanılması önem kazanmıştır (Malkoç ve Kaya, 2015).

Çağdaş bir eğitim programının aktif bir yapıya sahip olması, yalnızca derslerle sınırlı tutulmaması, eğitimin tümel amaçları çerçevesinde ders dışında da sürdürülmesi ve farklı öğrenme ortamları oluşturarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırması beklenmektedir (Karademir, 2013). Bu nedenle okul dışı eğitim günümüzde önem kazanarak Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretim programlarında da yer almakta ve yapılacak olan farklı etkinliklerin imkânlar dâhilinde bu öğrenme ortamları içerisinde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır (MEB, 2018). Ülkemizde de okul dışı öğrenme ortamı olarak akvaryum, Planetarium, müzeler, bilim merkezleri, hayvanat bahçesi, enerji parkı, hidroelektrik santraller, botanik bahçesi, sanayi kuruluşları, milli parklar gibi okul dışı ortamların kullanıldığı görülmektedir. (Balkan Kıyıcı ve Atabek Yiğit, 2010; Bozdoğan, Okur ve Kasap, 2015; Bülbül, 2018; Çıldır, 2018; Er ve Yılmaz, 2020; Erçetin ve Görgülü, 2018; Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu, 2011; Güler, 2011; Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016; Yavuz ve Balkan Kıyıcı, 2012; Yener, Aksüt Kiras ve Yener, 2018; Yurtkulu, Şare Akkuş ve Laçın Şimşek, 2017).

Literatüre bakıldığında okul dışı deneyim, sınıf dışı eğitim, okul dışı eğitim, informal eğitim, mekân dışı eğitim, dışarıda öğrenme, arazi uygulamaları gibi adlarla bilinse de hepsi aynı amaca hizmet eder ve öğrencilerin kapalı bir ortamda öğrenmeye mecbur bırakmadan öğrenmeye yönelten süreçlerdir (Karamustafa ve Ermiş, 2020; Tağrikulu ve Yılmaz, 2019). Okul dışı eğitim; öğrencilerin öğrenmelerini sağlamlaştırmak, aynı zamanda sosyal, bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerilerini arttırmak adına yapılan eğitim olarak tanımlanmaktadır (Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Payne (1985) ise sınıf dışı eğitimi, okul içerisinde yapılması imkânsız ya da zor olan faaliyetleri içeren, öğrencilerin öğretim programında yer alan hedef davranışlarda uzmanlaşmaları için etkili bir şekilde kullanılan öğretim yöntemi ya da stratejisi olarak ifade etmiştir. Dolayısıyla okul dışı eğitimlerin; doğada ve yaşanan ortamda yapılan, eğitim amaçlı aktiviteleri içeren öğrenme süreçlerini kapsadığı ifade edilebilmektedir (Öztürk, 2009; Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Okul dışı eğitimlerin müzelerde, hayvanat ve botanik bahçelerinde, bilim merkezlerinde, doğa alanlarında, fabrikalarda, resmi dairelerde, sergilerde, arkeolojik kazı alanlarında, atölyelerde, tarihi yapılarda, savaş alanlarında ve okul bahçelerinde yapılabileceği belirtilmektedir (Erten ve Taşçı 2016; MEB, 2018; Sturm ve Bogner, 2010). Eschenhagen, Katmann ve Rodi (2008)'de tarım alanları ile doğa koruma (milli park) alanlarının da okul dışı öğrenme ortamı içerisinde yer aldığını vurgulamaktadır. Bu ortamlar tüm disiplin alanları için öğrenme ortamı sağlamaktadır. Özellikle fen bilimleri ve sosyal bilgiler dersinin konularının yaşamın içerisinde yer alması ve her durumda karşılaştığımız pek çok olayı ve olguyu içermesi nedeniyle okul dışı ortamları daha fazla kullanması gerekmektedir (Erten ve Taşçı, 2016). Bu derslerin konularının günlük hayatla ilişkilendirilmeden öğretilmeye çalışılması ve bilgilerin ilk elden aktarılması öğrencilerin anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini zorlaştırır. Çünkü konuların yaşamın içindeki örneklerle bağlantı kurularak öğretilmesi, öğrencilerin gerçek ortamında bulunan materyalleri gözlemleyerek, keşfederek ve dokunarak öğrenmesi bilginin kalıcı izli olmasını destekler. Ayrıca bu ortamlar öğrencilerin öğrenmelerini cesaretlendirmekte (Melber ve Abraham, 1999) ve okuldaki eğitimlerine de destek olmaktadır (Gerber, Marek ve Cavallo, 2001). Bozdoğan (2008)'nın çalışmasında da benzer şekilde okul dışı öğrenme ortamlarından birisi olan bilim merkezlerindeki deney düzenekleri ile gerçekleştirilen faaliyetlere katılmanın öğrencilerin fen dersine olan ilgilerinin ve akademik başarılarının arttığını saptamışlardır. Bu nedenle çocukların araştırma becerilerini kazanmaları, tabii meraklarının ve soru sorma becerilerinin geliştirilmesi için okul dışı

öğrenme ortamlarının oluşturulması oldukça önemlidir (Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016). Öğrenciler üzerinde olumlu etkileri olan okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin öğretmenlerin de olumlu bakış açıları olmasına rağmen genellikle bu çevreleri tercih etmedikleri görülmektedir (Carrier, 2009; Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Bu durumun öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgiye (Güler, 2009) ve öz-yeterliğe sahip olmaması ve kaygılanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Bozdoğan, 2015).

Okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşecek öğretim faaliyetlerinin faydalı olması, öğretmenin prosedürü doğru biçimde planlaması ve yönlendirmesiyle mümkün olmaktadır. Fakat okul dışı öğretimleri düzenli bir şekilde gerçekleştirmek öğretmenler için oldukça zordur. Çünkü öğretmenlerin ideal içeriğin nasıl bir yerde, hangi metot kullanarak öğretileceğini planlamış, kendi görevlerini benimseyen ve öğretim sürecini programlamış olması gerekmektedir (Sarioğlu ve Küçüközer, 2017). Bu kabiliyet ise ancak öz yeterliliğe sahip olan öğretmenlerin yapabileceği bir uygulamadır.

Bandura (1997)'ya göre, öz yeterlilik, bireyin herhangi bir performans durumunu göstermek için gereken faaliyetleri koordine edip, bu faaliyetleri eksiksiz bir biçimde ortaya koyabileceğine dair kendisine olan inancıdır. Yani öz-yeterlilik bireyin kendisi için çaba gereken ve istenmeyen bir olayla karşılaştığında bunu çözebilmesine yönelik inançları olarak da açıklanabilmektedir (Luszczynska, Gutiérrez-Doña ve Schwarzer, 2005). Burada bireyin sarfettiği çaba ve yeteneklerinden çok bu çabalarına ve yeteneklerine olan inancı önemlidir. Öz yeterlilik, bireyin “sahip olduğu tecrübeler, dolaylı edinilen öğrenmeler ve pozitif dönütler” gibi durumlardan oldukça etkilenmektedir (Yıldırım ve İlhan, 2010). Bu saptamadan yola çıkılarak ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye yönelik öz yeterlilik inançlarının farklı değişkenler açısından nasıl etkilendiğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde fen bilimleri öğretmenlerine (Sontay ve Karamustafaoğlu, 2017; Çiçek ve Saraç, 2017), fen bilimleri öğretmen adaylarına (Bozdoğan, 2012; Gürsoy, 2018), sınıf öğretmeni adaylarına (Demirel, 2020; Hamurcu, Karıcı, Göbeklioğlu, Aymak, Atalay ve Topaloğlu, 2019), okul öncesi öğretmenlerine (İşlek, 2019; Temel ve Kölemen, 2021), sınıf öğretmenlerine (Uzbilir Özçelik, 2018) ve öğretmen adaylarına yönelik (Bozdoğan, 2016) okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme öz yeterlik inançları incelenmesine rağmen, ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye ilişkin öz yeterliklerine farklı değişkenler açısından

inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatürdeki bu eksikliği giderebilmek için yapılan bu çalışma ile ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere yönelik gezi düzenleyebilme öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelemesi planlanmıştır.

Amaç

Bu çalışmanın genel amacı, farklı disiplinlerden ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye ilişkin öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevaplar aranacaktır.

- 1) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile mezun oldukları fakülte arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile lisansüstü eğitim durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme sıklıkları nedir?
- 5) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile gezi düzenleyebilme sıklıkları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile branşları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 7) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlikleri ile hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 8) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin branşlarına göre okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma durumları nedir?
- 9) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme öncesi, gezi esnası ve gezi sonrası yaşadıkları zorluklar nelerdir?

- 10) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin gezi düzenleme sürecinde kaygı yaşadıkları durumlar nelerdir?

Önem

Eğitim öğretimin önemli unsurlarından biri okullardır ancak eğitim öğretimi sadece okullarda gerçekleşen bir süreç değildir (Karamustafaoğlu ve Ermiş, 2020). Bu süreçler artık okul içi ve okulla sınırlı tutulmayıp, yarar sağlayan her türlü okul dışı çevre ortamlarından yararlanabileceği düşüncesi ortaya çıkmıştır (Saraç, 2017). Günümüz toplumlarında okullarda eğitim gören öğrencilerin öğrendikleri bilgileri günlük hayata aktarmaları beklenmektedir. Bu durum sadece sınıf içinde uygulanan eğitimle toplumun beklentilerine cevap verememektedir (Avcı ve Gümüş, 2019.) Okul dışı öğrenme ortamları, formal eğitime göre esnek, çeşitli faaliyetlerle öğrencilerin deneyim kazanmasını sağlayan, kitaba bağımlılıktan kurtaran, okulda verilen eğitimi destekleyen (Bozdoğan, 2017), eğitim öğretimin önemli bir parçasıdır. Öğretim faaliyetlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına taşınması bireylere etkin öğrenme imkânı sağlayarak ilk elden deneyimler yaparak anlamlı öğrenmeler yapmayı kolaylaştırması bakımından da oldukça önemlidir. Problemlerin mekân da tespiti ve çözüm önerileri getirmesi açısından da okul dışı öğrenme ortamlarının eğitimin etkililiği üzerinde etkisi kaçılmazdır (Tağrikulu ve Yılmaz, 2019). Eğitimde öğrencinin aktif olması ve yapılandırmacı yaklaşım günümüzde okul dışı öğrenme ortamlarını önemli kılmıştır. Günümüz eğitiminde sosyal bilgiler, fen bilimleri vb. dersler için farklı okul dışı çevre ortamları ön plana çıkmaktadır (Kır, Kalfaoğlu ve Aksu, 2021).

Okul dışı ortamların konu ve kazanıma uygun olarak düzenlenmesinde en büyük görev öğretmenlere düşmektedir (Bozdoğan, 2017). İyi planlanmayan ve öğretim programıyla ilişkilendirilmeyen geziler amacına ulaşamaz. Bu yüzden öğretmenler tarafından okul dışı öğrenme ortamlarına eğitim amaçlı yapılan geziler iyi planlanmalı ve organize edilmelidir. Okul dışı gezilerin etkin planlanmasında da öğretmenlerin bilgi, beceri ve yeterliklerinin etkin bir şekilde kullanılması oldukça önemlidir (Sontay ve Karamustafaoğlu, 2017). Demir ve Öner Armağan'ın (2018) Fen bilimleri öğretmenleri üzerinde yapmış olduğu çalışmada planetaryuma yapılan gezinin anlamlı ve etkili olabilmesi için planlamanın nasıl yapılması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu yüzden eğitim amaçlı yapılan geziler öğretmenler tarafından her aşaması iyi planlanırsa okul dışı öğrenme süreci o kadar etkili olmaktadır. Öğretmenlerin eğitim amaçlı gezi

etkinliklerini düzenleyip, bu faaliyetleri eksiksiz bir şekilde yürütülebilmesi için öz yeterlilik inançlarının belirlenmesi ve hangi değişkenler açısından etkilendiğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Yapılan literatür incelemesinde çalışmaların okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öğretmenlerin öz yeterlikleri farklı branşlar açısından ele alınmış olmasına rağmen ortaokul öğretmenlerini bir arada inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan bakıldığında yapılan araştırmanın ilgili literatürde boşluğu doldurmasına katkı sağlayacağı ve sonrasında yapılabilecek araştırmalar için kaynak olabileceği öngörülmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmada bu sayıtlar göz önünde bulundurulmuştur.

- 1) Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin, ölçme araçlarına verdikleri cevaplarını objektif, samimi, gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtacak şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın verileri 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Tokat ili Merkez ve merkez köy okullarında görev yapan ortaokul öğretmenlerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada geçen kavramlar tanımlar başlığı altında verilen anlamlarıyla kullanılmıştır.

Öz yeterlilik: Bireyin herhangi bir performans durumunu göstermek için gereken faaliyetleri koordine edip, bu faaliyetleri eksiksiz bir biçimde ortaya koyabileceğine dair kendisine olan inancıdır (Bandura, 1997).

Okul dışı eğitim: Öğrencilerin öğrenmelerini güçlendirmek, aynı zamanda bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor becerilerini arttırmak adına yapılan eğitim olarak tanımlanmaktadır (Tatar ve Bağrıyanık, 2012).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okul dışı öğrenme, okul dışı öğrenme ortamları, okul dışı öğrenme ortamlarının avantajları, öz-yeterlik ve araştırmanın konusunu oluşturan öğretmenlerin gezi düzenleme öz-yeterlikleri ile ilgili kuramsal çerçeveye ve ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Günümüzde eğitim ve öğretim, sadece okullarla sınırlı kalmayıp yaşamın her anında devam eden bir süreçtir (Bozdoğan, 2012). Çağdaş eğitim programının aktif bir yapıya sahip olması, sadece derslerle sınırlı tutulmaması, eğitimin genel amaçları doğrultusunda ders dışında da devam ettirilmesi ve farklı öğrenme ortamları oluşturarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırması beklenmektedir (Karademir, 2013). Öğrencilerin eğitim hedeflerine ulaşmasında okul dışı öğrenme ortamlarının örgün eğitim kadar önemli olduğu söylenebilir (Taşdemir, Kartal ve Özdemir, 2014). Bu nedenle okul dışı eğitim günümüzde önem kazanarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretim programlarında da yer almaktadır. Mesela hem 2013 hem de 2018 yılı fen bilimleri dersi öğretim programında benimsenen strateji ve yöntemler kısmında, öğrencilerin bilgiyi anlamlandırma ve kalıcı olarak öğrenebilmeleri için okul içi ve okul dışı öğrenme ortamlarının, araştırma sorgulamaya dayalı öğrenme stratejisine göre tasarlanması gerektiği vurgulanmış olup; bu bağlamda informal öğrenme ortamlarından da (okul bahçesi, bilim merkezleri, akvaryumlar, müzeler, planetaryumlar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeler vb.) yararlanılması gerektiği ifade edilmiştir. Yapılacak olan farklı etkinliklerin, imkânlar dâhilinde bu öğrenme ortamları içerisinde yapılması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2013; 2018).

Okul dışı öğrenme ortamlarında işitsel, görsel ve dilsel uyaranların fazla olması eğlenceli ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini sağlar. Bu ortamlar çevreyle etkileşimin yoğun olduğu farklı deneyimlerin elde edilmesini, insanın yaşadığı çevreyi farklı açılardan görmesini sağlar (Hayran, 2010; Topçu, 2017). Bunun yanı sıra formal eğitime göre yaparak-yaşayarak öğrenmeyi, günlük hayatta karşılaşılabilecekleri sorunlara çözüm getirebilmeyi, eleştirel düşünmeyi, öğrencinin bilgiyi kendi ortamında

keşfederek davranışlarında istendik değişimler elde etmesini sağlar (Bozdoğan, 2012; Türkmen, 2010).

Okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerin öğrenme isteklerini ve içsel motivasyonunu artırır, derse karşı tutum, bilgi ve becerilerinin gelişimini destekler, derste soyut kazanımların somutlaştırılmasını sağlar (Laçın Şimşek, 2011). Formal eğitimi destekleyerek sınıf ortamını sıradan olmaktan çıkarıp öğrencilerin eğlenceli, kalıcı ve aktif öğrenmelerini sağlar (Bozdoğan, 2017). Okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerin derse karşı tutumlarını ve motivasyonlarını arttırırken, çoklu zekâ türlerinin kullanılmasına ve iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağlar (Akgül ve Arabacı, 2020). Literatürde okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Araştırmalar genel olarak informal öğrenme ortamlarına yapılan gezilerin öğrencilerin akademik başarısına, ilgisine, tutumuna ve motivasyonuna olan etkisi ile ilgilidir. Bunun yanında öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının informal öğrenme ortamlarına yönelik görüşleriyle ilgili araştırmalar da bulunmaktadır (Ertuğrul ve Karamustafaoğlu, 2020).

Okul dışında gerçekleşen öğrenme ile ilgili literatür incelendiğinde bilişsel öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme ve duyuşsal öğrenme kavramları dikkat çekmektedir. Bu kavramların çocuklara sağladığı yararlar arasında şunları söyleyebilmek mümkündür (Öztürk, 2009; akt Topçu, 2017):

- ☐ Yaşam felsefesinde doğaya saygı duymaya önem vermesine,
- ☐ Gereken çevre bilinci düzeyine ulaşip, sorumluluklarıyla ilgili farkındalık oluşturmaya,
- ☐ Özgüveninin olmasına ve becerilerini keşfedip, sanatsal yönünü geliştirmesine,
- ☐ Zihinsel yeteneklerini ve duygusal farkındalığını geliştirmesine,
- ☐ Karar alma süresinde demokratik davranabilmesine ve iletişim yetisini geliştirmesine,
- ☐ Hayatını devam ettirebilecek düzeye ulaşip bunu geliştirmesine,
- ☐ Hem birey olarak hem de grup üyesi olarak sorumluluk alabilmesine,
- ☐ Problemlerin çözümü için çaba göstermesine ve motor becerilerinde aşama kaydetmesine destek olacaktır.

Okul dışı öğrenme ortamları hemen hemen her ders için kullanılabileceği gibi özellikle Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Matematik gibi temel derslerin konu ve kazanımlarıyla Tablo 1’de verilen örnekteki gibi ilişkilendirilerek de kullanılabilir.

Tablo 1. Ders Kazanım Okul Dışı Öğrenme Ortamı İlişkisi

Dersin Adı	Sınıf	Kazanım	Okul dışı öğrenme ortamı
Sosyal Bilgiler	5	SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.	Yeşilırmak Kaz Gölü, Zinav Gölü ve Kanyonu Almus Harami Yaylası Niksar Çamiçi Yaylası Tokat Topçam Yaylası
Türkçe	5	T.5.3.23. Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.	Almus Tufan Tepe Yeşilırmak sulama kanalları Topçam Yaylası Kazova Almus Barajı Tokat Rüzgar Enerji Santrali Almus HES
Matematik	5	M.5.2.3.2. Üçgen ve dörtgenlerin çevre uzunluklarını hesaplar, verilen bir çevre uzunluğuna sahip farklı şekiller oluşturur.	Gök medrese Pazar Mahperi Hatun Kervansarayı Niksar kalesi Tokat Müzesi
Fen Bilimleri	7	F.7.4.5.1. Evsel atıklarda geri dönüştürülebilen ve dönüştürülemeyen maddeleri ayırt eder. F.7.4.5.3. Geri dönüşümü, kaynakların etkili kullanımı açısından sorgular.	Amasya Belediyesi Katı Atık Geri Dönüşümü ve Su Arıtma Tesisi

Okul dışı öğrenme ortamları, sınıf içi etkinliklerden ayrı düşünülemez. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarında işlediği dersler öğrencilerin eleştirel düşünmelerini, hedeflere kolay ulaşmalarını, yorum yapmalarını, üç boyutlu düşünmelerini ve bilgileri uzun süreli belleğe aktarmalarını sağlar (Ünver, 2019). Öğrencilerin okul dışında gerçek hayat ile pratik olarak ilişki kurmasını sağlayarak anlamlı öğrenmeler gerçekleştirilmesine katkıda bulunur. Bu ortamlar, öğrencilerin beş duyu organlarını kullanacak faaliyetlerde bulunarak, öğrenmelerinin köklü bir şekilde artması sağlayabilir (Alba, 2011; akt Avcı ve Gümüş, 2020). Öğretmenlerin kullanabileceği okul dışı öğrenme ortamlardan bazıları; planetaryumlar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, çeşitli kurum kuruluşlar (Rüzgar santralleri, teknoparklar, HES, fabrikalar, endüstriyel kuruluşlar vb.), tarihi mekanlar (meydan, surlar, mezarlıklar, anıtlar, külliye, saraylar, cami, medreseler, kapalı çarşılar ve öğren yerleri vb.) bilim merkezleri, milli parklar ve bahçeler, doğal anıtlar, okul bahçeleri, müzeler olarak sıralanabilir.

Fen Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler

Son yıllarda teknoloji ve bilim alanında yaşanan ani gelişmeler ile elde edilen yeni bilgiler, eğitim-öğretim anlayışını değiştirerek, derslerin yalnızca sınıflarda yapılmasının yeterli olmadığını, okulda öğretilen bilginin okul dışı öğrenme ortamları ile desteklenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (Balkan ve Atabek, 2010; Dori ve Tall, 2000). Okul dışı alanlardaki bu faaliyetler; okuldaki eğitimi tamamlayarak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor eylemleri kazanmasına olanak sağlar (Bozdoğan, 2008). Okul dışı ortamlar, her zaman sınıf ortamında öğrenilmesi kolay olmayan deney ve uygulamaya dayanan, günlük hayatla iç içe olan fen bilimleri gibi derslerin etkin ve kalıcı bir biçimde öğretilmesinde etkilidir (Dori ve Tall, 2000; Şeyihoğlu ve Uzunöz, 2012). Nitekim fen bilimleri konularının günlük yaşamla birebir ilişkili olması dolayısıyla öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları olayları fen dersiyle ilişkilendirmesini sağlar. Bu durum, yaparak-yaşayarak öğrenme niteliği taşıdığından, okul dışı ortamların fen bilimleri derslerinde kullanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Tekbıyık, Şeyihoğlu, Vekli ve Konur, 2013). Literatürdeki çalışmalar da bu düşüncüyü kanıtlar niteliktedir (Sasson, 2014; Wiegand, Kubisch ve Heyne, 2013). Sarıoğlu ve Küçüközer'in (2017) yaptığı araştırmada da öğrencilerin informal öğrenme ortamlarında yaptığı faaliyetlerde günlük hayatla daha iyi bağlantı kurabildikleri ve güdülenmelerinin arttığı belirlenmiştir. Buna ek olarak literatürde fen eğitiminde okul

dışı aktivitelerin öğrencilerin derslere karşı motivasyon, inanç ve tutumları üzerinde yapıcı etkilerinin olduğu, heyecan verici ve eğlenceli bir ortam oluşturularak konuların uzun süre hatırlanmasına zemin hazırladığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Bozdoğan ve Yalçın, 2006; Wiegand, Kubisch ve Heyne, 2013).

İnformel öğrenme ortamları, öğrencilere deneyim sağlayarak öğrenme fırsatı sunması ve beş duyu organının kullanılmasına imkân vermesi gibi birçok nedenden dolayı, öğrenciler tarafından kavranması zor ve sıkıcı olarak nitelendirilen fen konularının daha rahat öğrenilmesini sağlamaktadır (Laçın Şimşek, 2011; Türkmen, 2010). Bu sonuçlar öğretmenlerin; geleneksel fen öğretimi düşüncesinden sıyrılımları, öğrencilerin fen bilimlerini öğrenme sürecinde eğlenerek öğrenecekleri ve uygulama olanağı bulacakları informal öğrenme ortamlarını kullanmaları gerekliliğini göstermektedir.

Literatürde fen bilimleri dersi kapsamında birçok okul dışı öğrenme ortamı kullanılmıştır. Bunlar arasında bilim merkezleri, planetaryumlar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeler, akvaryumlar, doğa merkezleri (göller, akarsular vb.), okul bahçesi ve enerji parkları gibi alanlar bulunmaktadır. Fen bilimleri dersi kapsamında yukarıda belirtilen okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan çalışmalar ve sonuçları şu şekilde özetlenebilir;

Kara, Sak, Balçın ve Mertoğlu (2020) tarafından yapılan çalışmada, fen bilimleri öğretmenlerinin müze eğitimi hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Öğretmenler müzelerin anlamlı öğrenmeyi, fen ve günlük hayatla ilişkisini gözlemlemeyi, zevkle ve eğlenerek öğrenmeyi sağladığını, bunun yanında konuya karşı ilgi, merak ve motivasyonu arttırdığını belirtmişlerdir. Wünschmann, Wüst-Ackermann, Randler, Vollmer ve Itzek-Grenlich (2017), tarafından yapılan araştırmada ise hayvanat bahçesine düzenlenen gezilerin öğrencilerin fen bilimleri dersine karşı motivasyonlarını etkin bir şekilde arttırdığı ve sınıf içi öğretimden daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Wiegand, Kubisch ve Heyne (2013), tarafından yapılan bir diğer çalışmada öğrencilerin botanik bahçesine götürüldükleri zaman biyoloji konularına ilişkin motivasyon seviyelerinde artış gözlemlenmiştir. Araştırmada müze ve hayvanat bahçesi gibi okul dışı öğrenme alanlarına ek olarak botanik bahçelerinin de okul dışı eğitimde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Görgülü ve Erçetin (2018) ise yaptıkları araştırmada bilim merkezine yapılan ziyaretin öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik

görüşlerini incelemişlerdir. Elde edilen analizler sonucunda öğrencilerin bilim merkezi ile fen bilimleri dersinde görülen konular arasında ilişki kurduklarını ve bilim merkezine ilişkin olumlu tutum geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Yine Yavuz Topaloğlu ve Balçın (2021) tarafından yapılan çalışmada doğa ve bilim merkezi gezisine katılan 17 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisinin fene yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırma sonucunda yapılan gezinin öğrencilerin fen bilimlerine karşı tutumlarını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Gezi öncesi ve sonrasında öğrencilerin eğlenerek öğrendiği ve konuları somutlaştırdığı için derslerin mümkün olduğunca okul dışı çevrelerde işlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Duruk, Akgün, Yılmaz, Özün, Aykut ve Tekin (2018) tarafından yapılan çalışmada da fen bilimleri öğretmen adaylarının informal öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu ortamlara eğitim amaçlı yapılan gezilerin planlama noktasındaki bilgi birikimlerini ve özgüvenlerini artırdıklarını ifade etmişlerdir. Bozdoğan'ın (2008), yaptığı araştırmada okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan, Feza Gürsey Bilim Merkezi'nde bulunan deney düzeneklerinin ve yapılan faaliyetlerin öğretmen adaylarının gözünden fen öğretimi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adayları; bilim merkezlerinin, öğrencilerin ilgilerinin ve akademik başarılarının artmasında, mesleklerin belirlenmesinde etkili olacağını ifade etmişlerdir.

Sasson (2014), yaptığı çalışmada bilim merkezlerinin fen eğitimindeki rolünü ortaya koymak için yapılan gezilerin ortaokul öğrencilerinin bilime yönelik tutumlarını, bilimsel düşünme becerilerini ve öz yeterlilik üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda bilim merkezindeki etkinliklerin öğrencilerin bilimsel düşünme, sorgulama ve grafik oluşturma becerilerini olumlu etkilediğini tespit etmiştir. Demirel ve Özcan (2020) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, öğrencilerin informal öğrenme ortamı olan Konya Tropikal Kelebek Bahçesi gezisine yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrenciler, gezinin merak uyandırdığını, ilgi çekici olduğunu ve fen bilimleri dersindeki bilgilerini pekiştirdiğini ifade etmişlerdir. Gerber, Cavallo ve Marek (2001) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerinin okul dışı öğrenme ortamlarında, sınıf ortamına göre daha fazla kazanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sarioğlu ve Küçüközer (2017) tarafından yapılan bir diğer çalışmada öğretmen adayları, sınıf dışı ortamlarda yapılan etkinliklerin öğrenme beklentilerini ve güdülenmeyi arttırdığını belirtmişlerdir. Ocak ve Korkmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada da, fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı

öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenler okulu dışı öğrenme ortamlarının öğrencilere kalıcı öğrenme sağladığı, bilgilerin somutlaşmasını sağladığı ve öğrencilerin birçok açıdan gelişimini sağladığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler okul dışı öğrenme ortamlarını kullanırken, gerekli izinlerin alınmasının, güvenliğin sağlanmasının ve sınıf mevcudunun önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Bamberger ve Tal (2008) ise bilim merkezine yapılan gezilerin öğrenmeyi nasıl etkilediği ve öğrenmede meydana gelen değişikliklerin neler olduğunu incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, bilim merkezlerine yapılan gezilerin öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi sağladığı tespit edilmiş ve yaparak yaşayarak öğrenmenin önemi belirtilmiştir. Çebi ve Arslan (2019) tarafından yapılan bir başka çalışmada informal öğrenme ortamlarındaki etkinliklerin, öğrencilerin fen dersine yönelik tutum ve ilgilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Dört öğrenci ile belirli bir sürede informal öğrenme ortamlarına gezi düzenlenerek etkinlikler yapılmıştır. Araştırma sonucunda fen bilimleri dersini sevmeyen ve olumsuz tutuma sahip olan öğrencilerin, fen bilimleri dersine karşı olumlu tutum geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Etkinliklerden önce fen bilimleri dersinde verilen ödevleri yapmayan öğrencilerin artık ödevlerini severek yaptıkları görülmüştür. Öğrenciler fen bilimleri dersinin eğlenceli olduğunu ve geleceklerini olumlu etkileyecek bir içeriğe sahip olduğunu belirtmişlerdir. Klemmer, Waliczek ve Zajicek (2005) tarafından yapılan başka bir çalışmada okul bahçelerinde yapılan etkinliklerin öğrencilerin fen bilimleri dersindeki başarılarına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, okul bahçesindeki etkinliklere katılan öğrencilerin, etkinliklere katılmayan öğrencilere göre başarılarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çıgırık ve Özkan (2016) tarafından yapılan bir başka çalışmada da bilim merkezinde yapılan öğrenme faaliyetlerinin, ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik tutumu ve öğrenme kalıcılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan çalışmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney grubundaki öğrencilerin, bilim merkezindeki etkinliklerin desteğiyle öğretim programındaki hedef davranışlara ulaşma düzeyinin, kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucunda bilim merkezinde yapılan uygulamanın, öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı ve bilim merkezlerinin fen bilimleri dersi öğretim programıyla etkili olarak ilişkilendirilebileceği ifade edilmiştir. Türkmen'in (2018) yaptığı başka bir çalışmada ise beşinci sınıf fen dersine ait "Fosillerin oluşumunu açıklar" kazanımının

kazandırılması için okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan Tabiat Tarihi müzesinde etkinlikler yapılmıştır. Araştırmada deney grubu Tabiat parkına götürülmüş; kontrol grubu ise sınıf ortamında dersi işlemişlerdir. Araştırmada ulaşılan veriler doğrultusunda öğrencilerin akademik başarılarında deney grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler de müzenin öğrenme üzerindeki etkisinin olumlu olduğu ifade etmiştir. Bozdoğan ve Yalçın (2006) tarafından yapılan çalışmada ise; bilim merkezindeki sergilerin ve etkinliklerin öğrencilerin fen dersine karşı ilgilerinin ve akademik başarılarının etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini altı ve yedinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda Enerji Parkı'nda bulunan faaliyetlerin, öğrencilerin fen dersine karşı akademik başarıları ve ilgilerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yurtkulu, Şare Akkuş ve Laçın Şimşek (2017) ise yaptıkları araştırmada, Feza Gürsey Bilim Merkezi'nde mevcut olan Fısıltı Tabakları sergi düzeneği ile ilgili bir etkinlik tasarlamışlardır. Fısıltı Tabakları düzeneği ile ilgili hazırlanan etkinlikte fen bilimleri dersi programında farklı seviyedeki sınıflarda yer alan ses konusu kapsamında öğrencilerin zihninde anlamlı öğrenme olması hedeflenmiştir. Bilim merkezi gezisi sırasında uygulanabilecek bir etkinlik örneği sunularak, hem Fısıltı Tabakları sergi düzeneğinin verimli kullanılması hem bilim merkezlerinde yapılabilecek çalışmalara ilişkin örnek olması ve öğretmenlere fikir vermesi amaçlanmıştır. Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamlarından olan planetaryum gezisine yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin planetaryuma ziyareti sonrasında, yapılan etkinliklerin fen eğitimi açısından uygun olduğu, bilgilerin pekiştirilmesini ve bu tür okul dışı öğrenme ortamlarının zevkli ve etkileyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mertoğlu'nun (2019) yaptığı çalışmada ise öğretmen adaylarının çeşitli informal öğrenme ortamlarına yönelik düşüncelerini incelemiştir. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda öğretmen adaylarının en çok Sancaktepe Bilim Merkezini beğendikleri belirlenmiştir. Bu ortamda, kendi yaşantıları yoluyla deneyim kazandıklarını, kalıcı ve eğlenceli biçimde öğrenme fırsatı sağladıklarını ifade etmişlerdir. Demir ve Öner Armağan (2018) tarafından yapılan bir diğer çalışmada; fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarından birisi olan planetaryuma yaptıkları geziye ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenler,

planetaryum gezisinin anlamlı öğrenmeyi etkilediğini, ilgi çekici ve astronomi konularının somut bir biçimde öğretilmesinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Soylu ve Karamustafaoğlu (2020) tarafından yapılan çalışmada okul dışı öğrenme ortamlarını derslerinde kullanan fen bilimleri öğretmenlerinin bu ortamlarla ilgili görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini Amasya’da çalışan yedi fen bilimleri öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları öğretmenlerin en fazla müzeleri, bilim merkezlerini ve planetaryumları kullandıklarını ortaya koymuştur. Öğretmenler bu okul dışı öğrenme ortamlarının, öğrencilere araştırma ve inceleme becerileri kazandırdığını belirtmişlerdir. Buna ek olarak, yapılan gezilerde öğrenci mevcudunun fazla olması; ulaşım faaliyetlerinin aksaması ve masrafların karşılanmasında güçlükler yaşanabileceği ifade edilmiştir. Yavuz ve Balkan Kıyıcı (2012) tarafından yapılan araştırmada ise ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin sınıf dışı öğrenme ortamlarından hayvanat bahçelerinin öğretim sürecinde kullanımına yönelik görüşlerinin neler olduğu incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde öğrenim gören 33 öğrenci seçilmiştir. Araştırmanın sonucunda; fen dersinin okul dışı öğrenme ortamlarında da öğrenilebileceği ve hayvanat bahçesinin de bir öğrenme ortamı olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu tür çevrelerin, öğrencilerin fen dersine olan duygu ve düşüncelerini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Karslı, Karamustafaoğlu ve Kurt (2019), yaptıkları çalışmada beşinci sınıf fen bilimleri dersinde sürdürülebilir çevre konusunda örnek bir okul dışı öğrenme ortamı tasarlamak, yürütmek ve öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemek istemişlerdir. Araştırmaya Ağrı ili merkez ilçesindeki bir ortaokuldaki 32 beşinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışmada okul dışı öğrenme ortamlarından olan Ata Park Botanik Bahçesi ziyaret edilmiştir. Araştırma sonucunda botanik bahçesinin, öğrencilerin çevre bilincini olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler

Günümüzde uygulanan sistemde öğrencilerin bilgileri direkt almak yerine kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda bilgiyi keşfetmesi beklenmektedir. Öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmesi ön plandadır. Bu durum öğrenme ortamında yeterince uyarının sunulmasını gerektirir. Sosyal bilgiler, yaşamın içinde olmayı gerektiren bir derstir. Öğrencilerin yaşamın içinde olması ve okul duvarlarını aşmaları gerekmektedir. Bu durum da okul dışı öğrenme ortamlarının önemini ortaya çıkarmıştır (Avcı ve Gümüş,

2019). Sosyal bilgiler öğretim programında okul dışı öğrenme ortamlarından da faydalanmaya önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2018). Nitekim “sosyal” kavramı, kelime anlamı itibarı ile hayat/toplum anlamında da kullanıldığından; bu dersin, hayattan kopuk bir biçimde ve yalnızca kapalı mekanlarda yapılması sosyal bilgiler dersinin kalıcılığını olumsuz yönde etkileyebilir (Topçu, 2017).

Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme, yenilikçi düşünme anlayışı bireylerin bilginin anlamlı ve günlük hayatta kullanılabilir hale getirilmesi önem kazanmıştır. Örneğin; alışveriş merkezine gezi düzenlenerek öğrencilere, bireylerin hayat tarzı ve kültürel özellikleri, insan ilişkileri, alışveriş biçimi, tüketim ve üretim olayları gibi birçok konuda bilgi edinmeleri ve doğrudan yaşantı kazanmaları sağlanır. Öğrenmelerin kalıcı ve anlamlı bir şekilde kazandırılması okul dışı öğrenme sayesinde olacaktır. Öğretim programında yer alan tarihi kültürel mirasımızın bireylere kazandırılması, öğrencilerin tarihi bilgileri ezberlemek yerine tarihi düşünme ve anlama becerilerinin gelişmesi ve bilgileri içselleştirmesi ile mümkündür. Bu durum ancak okul dışı öğrenme ortamları ile kazandırılabilir (Öztürk, 2019; Yılmaz ve Şeker, 2011). MEB’in 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında dersin amaçlarına ilişkin tanımlamasında; Sosyal bilgiler dersinin sorumluluklarının diğer branşlara göre daha fazla olduğu bilinmektedir. Bu ders kapsamında öğrencilerin insan haklarına saygılı, vatanın birlik ve beraberliğini koruyan, kültürel ve etnik mirası benimseyen, hoşgörülü bireyler olarak yetiştirilmeleri amaçlanmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, öğrencinin bireysel ve toplumsal yaşantısına adapte edebileceği, öğrendiklerini pratik yaşamına dökebileceği dolayısıyla yaşamsal deneyim kazanabileceği pek çok kazanım içermektedir. Bunun sonucu olarak da sosyal bilgiler dersinin öğrencinin bütünsel gelişimine çok büyük katkıları vardır. Bu durumun en belirgin nedeni, söz konusu dersin multidisipliner bir çalışma alanına sahip olmasıdır. Birden fazla alandaki içerikleri bünyesinde barındırmasıyla, sürekli değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmekte ve kendini yenileyebilmektedir (Öztürk, 2019).

Okul dışı öğrenimin önemli olduğu sosyal bilgiler dersinde, teknoloji ve bilim konularında kullanılabilecek önemli ortamlardan biri de bilim merkezleridir. Bu ortamda yer alan sergi alanları, konuyla doğrudan ilişkilidir (Öner ve Öztürk, 2019). Kültür ve miras, savaşlar, Atatürk’ün hayatı vb. konularda müzelerden, tarihi mekanlardan (Han, hamam, medrese, külliye vb.); Türkiye’nin yer şekilleri konusunda

doğa gezilerinden, dağlar, ovalar, akarsular ve göllerden yararlanılarak öğrencilerin derse olan ilgileri artırılabilir.

Sosyal bilgiler dersi için vazgeçilemeyen öğrenme ortamlardan biri de müzelerdir. Müzeler günümüzde sadece eğlenmek, gezmek ve izlemek için gidilen yerler olmaktan çıkmış, eğitim amacı taşıyan, bireylerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren, geçmiş ve günümüz arasında bağ kurabilmelerini sağlayan, tarihe duyarlılığı artıran okul dışı öğrenme ortamı haline gelmiştir. Bu ortamlar öğrencilerin yaparak-yaşayarak, dokunarak ve hissederek öğrendiği eğitim ortamlarıdır (Karagözoğlu, 2020; Tural ve Kala, 2018). Ortaokul öğrencileri için özellikle tarihi olaylar soyut kalmakta ve konular arası neden-sonuç ilişkisi kurmakta zorlanmaktadırlar. Bu durum okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması ile çözülebilir. Örneğin Çanakkale Savaşı'nı öğretmenin sınıf ortamında anlatması yerine öğrencinin şehitlikleri, müzeleri gezerek kendi ortamında bilgiyi keşfetmesi sağlanmalıdır (Öner, 2015). Sosyal Bilgiler öğretimi alanında yapılan birçok çalışma göze çarpmaktadır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

Öner ve Öztürk (2019) tarafından yapılan çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilim merkezlerinden yararlanma durumlarına göre duygu, düşünce ve deneyimlerini incelenmiştir. Araştırmada ulaşılan veriler doğrultusunda öğretmen adaylarının bilim merkezi gezisi süresince olumlu düşünce ve duyguya sahip oldukları ve sosyal bilgiler dersi öğretim programı kapsamında coğrafya, doğa ve teknoloji konularının öğretilmesinde bilim merkezlerinden yararlanılabileceğini belirttikleri görülmüştür. Marcus (2007) tarafından yapılan çalışmada da sosyal bilgiler dersi öğretim programında okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan müzelere yapılan gezilerin öğrencilerin tarihsel empati ve düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Metin Göksü ve Sömen'in (2018) yaptıkları çalışmada ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul dışı öğrenmeye ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı son sınıfta okuyan 12 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının, okul dışı öğrenme konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adayları okul dışı öğrenmenin yaparak-yaşayarak öğrenme, konuların kalıcılığı ve bilginin somutlaştırılması gibi öğrenme süreçlerine fayda sağlayabileceğini ifade etmişlerdir.

Seyhan (2020) tarafından yapılan çalışmada da, toplum ve bilim projesine katılan öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının etkililiği ve kullanılmasına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda uygulanan etkinliklerin, öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını arttığı görülmüştür. Okul dışı öğrenme ortamlarının beceri kazandırma, kavram öğretimi ve değerlerin gelişimi üzerinde de etkili olduğu tespit edilmiştir.

Şentürk, Koca ve Gazel (2020) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde müze kullanımına ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Manisa’da bulunan 1397 ortaokul yedinci sınıf öğrencisi ile 85 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmadan sonuçları sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanılması noktasında olumlu yönde görüşlerinin olduğunu ortaya koymuştur. Müze gezilerinin, öğrencilerin geçmişine bağlılığını ve farkındalığını arttırdığı ve öğrencilerde tarihi unsurları koruma bilinci geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, müzelerden eğitimsel olarak yararlanmanın önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Karagözoğlu (2020) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ortaokul öğrencilerinin müze gezisinde yapılan etkinliklere ilişkin görüşleri incelenmiştir. Yozgat müzesinde gerçekleştirilen çalışmaya 32 altıncı sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışmada ulaşılan veriler doğrultusunda öğrencilerin, tarihi eserleri yerinde gördükleri ve müze etkinliklerini yararlı, eğlenceli ve etkileyici buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Topçu (2017) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarında sosyal bilgiler dersinin yeri ve önemi konusundaki görüşleri incelenmiştir. Araştırmaya 43 sosyal bilgiler öğretmen adayı ve 31 sınıf öğretmeni adayı katılmıştır. Çalışma Kars, Kastamonu, Zonguldak Ereğli ve Sakarya’daki müzeler, İslami-Osmanlı külliyesi, tarihi camiler ve kalelerde yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamında uygulanan etkinliklerin bilgiyi somutlaştırdığına ve öğrenmeyi yaşama uygulayarak kalıcılığı arttırdığına inandıkları sonucuna varılmıştır. Öğretmen adayları, okul dışı etkinliklerin önündeki en büyük engelin ekonomik nedenler ve öğretmenlerin isteksizliği olduğunu ifade etmişlerdir. Karakaş Özür ve Şahin (2017) tarafından yapılan araştırmada da, öğrencilerin aktif olarak yer aldığı okul dışı faaliyetlerin öğrenci başarısı üzerinde etkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini altı ve yedinci sınıf

öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma, dört farklı açıdan ele alınmıştır. Birincisi; sosyal bilgiler öğretimi için tasarlanan faaliyetler deney grubundaki öğrencilere uygulanmış ve konuların öğrenilmesinde kontrol gruplarına göre daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu durum okul dışı öğrenme ortamlarının, öğrenme üzerinde büyük bir etkisi olduğunu göstermiştir. İkincisi; öğrencilerin akademik başarısında sadece okul ve öğretmen unsurlarının değil, aynı zamanda okul dışı öğrenme ortamlarının da etkili olduğunun göz önünde bulundurulması, bu ortamların amaç ve kazanımlara göre çeşitlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Üçüncüsü; ortaokul öğrencileriyle yapılacak bu gibi etkinliklerde velinin rolünün önemli olduğu tespit edilmiştir. Dördüncü ve son olarak; öğretmenlerin okul dışı ortamlara karşı bakış açılarının olumlu olmadığı görülmüştür. Gül ve Yorulmaz (2016) tarafından yapılan çalışmada ise, yatılı müze etkinliğinin ortaokul öğrencileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarından olan müzelerin sosyal bilgiler dersine yarar sağladığı, öğrencilerde geçmiş olayların öğrenilmesine karşı merak duygularını ön plana çıkardığı ve bu durumun da öğrencilerin derse motivasyonlarını artırıcı yönde etkisi olduğu görülmüştür.

Yılmaz ve Şeker (2011) ise yaptıkları çalışmayla, öğrencilerin müze ziyaretlerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini altı, yedi ve sekizinci sınıflarda öğrenim gören 210 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, öğrencilerin birçoğunun müze ziyaretlerinin görsellik, genel kültür ve bilgi birikimi açısından faydalı olduğunu, müzelerin tarihsel düşüncelerine katkı sağladığını, coğrafya, tarih ve genel kültür alanlarında kendilerini geliştirdiğini ve sosyal bilgiler dersinde müze ziyaretlerinin düzenlenmesinin önemine inandıklarını ifade etmişlerdir. Çengelci (2013), tarafından yapılan çalışmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fikirlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya Eskişehir il merkezindeki farklı sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda görev yapan on beş sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre; öğretmenler sosyal bilgiler dersinin okul dışı öğrenmeye uygun olduğu ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler dersinde yürütülen okul dışı öğrenme faaliyetleri; il dışı ve içi ziyaretlerin, alan uzmanları, sinemaya gitme ve yetkililerle görüşmeler yapma ya da bu kişileri okula çağırma şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenmede yaşanan problemlerinden; ekonomik sorunlar, zaman sorunu, öğrencilerin hal ve hareket

problemleri, zaman sıkıntısı ve izin işlemleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üztemur, Dinç ve Acun'un (2018) yaptığı çalışmada da ortaokul yedinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminde, tarihi mekânlara ve müzelere yapılan etkinliklerin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine has becerilere olan değişim ve sürekliliği algılama, tarihsel empati, mekânı öğrenme, zaman-kronolojiyi kavrama, gözlem ve etkin katılım becerilerinin kazandırılmasında ne kadar etkili olduğu araştırılmıştır. Dokuz müze ve tarihi yerler için 34 ayrı etkinlik geliştirilip uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yapılan etkinliklerin sosyal bilgilere özgü becerileri geliştirdiği ve öğrencilerin geçmiş ve günümüz arasında ilişki kurmalarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tarih konularının öğretiminde duyguların ön plana çıkarılmasının, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınmasının ve günlük yaşamla daha fazla ilişkilendirilmesinin önemi ortaya çıkmıştır.

Avcı ve Gümüş (2019), tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler dersi öğretiminde okul dışı öğrenme etkinlikleri yapılmasına ilişkin öğrencilerin görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarında yapılan etkinlikler sayesinde öğrencilerin, beş duyu organını kullandıkları, keşfederek öğrendikleri ve buna bağlı olarak da bilgilerin kalıcı ve etkili hale geldiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu etkinliklerle öğrencilerin duyuşsal becerilerinin de olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Solmaz (2015), tarafından yapılan çalışmada ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin tutumlarının ve uygulamalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Kayseri'de görev yapan 8 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde çok fazla müze gezisine yer vermedikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin müzelere, resmi işlemler, öğretim programının yoğunluğu ve öğrencilerin olumsuz davranışları gibi nedenlerden dolayı gezi düzenlemedikleri belirlenmiştir. Keskin ve Kaplan (2012) yaptıkları çalışmada okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan oyuncak müzelerinin tarih ve sosyal bilgiler eğitimi açısından öğrencilere kazandırdığı bakış açısını ve becerisini incelemişlerdir. Derslerde oyuncak müzeleri gibi okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanmanın öğrencilerin bilişsel düzeydeki kazanımlar edinmelerine, üst düzey beceri ve değerler geliştirmelerine, bilim ve teknoloji alanındaki bilgileri ayırt edebilmelerine yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır.

Matematik Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler

Günümüzde bilim ve teknolojinin gelişip değişmesiyle birlikte öğretim yöntem ve tekniklerinde değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler eğitim-öğretim faaliyetlerini çeşitlendirmiştir. Bu durum formal eğitimin yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarının önem kazanmasını sağlamıştır (Sönmez ve Oktay, 2019). İçinde bulunduğumuz toplumsal yapının öğrenim gören bireylerden temel beklentisi, öğrenilen pratik bilgilerin yaşama adapte edilebilmesidir. Okul sınırları içinde kalan bilginin öğrencinin kendisiyle tek yönlü ilişki kurabildiği, bahsedilen beklentinin karşılanmasında yeterli olmayacağı açıktır. Çünkü okul sınırları dışında kalan pratik yaşam, birbirinden farklı problemler içermekte ve sürekli değişen dinamik bir süreç izlemektedir. Bu dinamik yapıya temas etmeyen, pratik yaşamın karmaşık problemleriyle karşılaşmamış bir öğrenci yaşamın ileriki yıllarında öğrendiklerini hayata adapte etmekte zorlanacaktır. Bundan dolayıdır ki; eğitim sınıfın dışına çıkmalı, öğrenci gerçek yaşamla sürekli olarak etkileşim içinde olmalı ve bilgiyi bu etkileşimin içindeyken, deneyerek öğrenmelidir. ‘Sınıf dışı eğitim’ yaklaşımı bu bağlamda eğitimin etkili stratejilerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır (Avcı ve Gümüş, 2019).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda belirlenen genel amaçlar ve temel ilkeler doğrultusunda Matematik Dersi Öğretim Programı’nın ulaşmaya çalıştığı genel amaçlardan bazıları şunlardır (MEB, 2018): Öğrencilerin matematik okuryazarlık seviyesini yükseltmek, matematiğin kavramlarını anlayabilen, bu yöndeki bilgisini günlük yaşama adapte edebilen ve bu anlamda enformasyon toplumunun gereklerine cevap veren bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamak, matematiksel problemlerle karşılaştığında çözüm arayan, getirdiği çözüm ve argümantasyonu paylaşmak adına kolaylıkla iletişim kurabilen ve diğerlerinin düşünme yollarındaki aksaklıkları görebilen bireyler olmalarına katkı sağlamak, sanat ürünlerinde ya da doğadaki estetik algılarında matematiğin işlevini ve konumunu kavrayan bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamaktır. Bu durumdan yola çıkarak öğrenmelerin aktif olması oldukça önemlidir. Aktif öğrenme yaşamın bizzat içerisinde olmayı gerektirir. Etkin öğrenme ortamı sadece sınıf içi değil sınıf dışı uygulamaları da kapsamaktadır. Öğrenme ve öğretme sürecinin en önemli

unsuru okul dışı etkinliklerdir (Selvi, Sönmez ve Özüdoğru, 2014; akt. Kır, Kalfaoğlu ve Aksu, 2021).

Matematik dersi, öğrencilerin anlamasını zorlaştıran soyut kavramlar içermektedir. Bu durum, matematik öğretiminde somut ve etkili öğrenmelerin sağlanıp pekiştirilmesi için sadece formal eğitimle kalmamalı, okul dışı öğrenme etkinliklerden de yararlanılmalıdır. Okul dışında yapılan programlı etkinlikler, öğrenmeyi kalıcı ve eğlenceli hale getirerek, matematik öğretimi için de yeni alternatif olmaktadır. Bu etkinliklere; öğretmenlerin kullanmayı en çok tercih ettikleri, okul dışı öğrenme ortamlarına göre daha kolay ulaşılabilir yerler olan, laboratuvar, okul bahçesi ve kütüphane örnek verilebilir (Çağlar, Ünal, Çalışkan, Gürel ve Durmaz, 2018). Yenilenen öğretim programında okul dışı öğrenme ortamlarının önemli olduğu anlaşılmış, matematik öğretiminin ayrılmaz bir parçası olmuştur (Yıldız ve Göl, 2014). Örneğin; beşinci sınıf matematik dersine ait “dikdörtgen, paralelkenar, eşkenar dörtgen ve yamuğun temel elemanlarını belirler ve çizer” kazanımıyla ilgili olarak, öğrenciler seçilen bir tarihi mekana götürülebilir ve her gruptan öğrencilere mekanda bulunan geometrik şekilleri bulmaları istenebilir (ODÖOK, 2019).

Matematik öğretiminde müzelerin öğrenme ortamı olarak görülmesi ve müzelerden faydalanılması büyük önem taşımaktadır. Müzelere düzenlenecek olan ziyaretlerin, öğrencilerin bireysel ve akademik yaşamlarına olumlu katkı sağladığı açıktır. İlk olarak; yerinde gözlem yapmak ve içerikle aynı mekânsal bağlam içinde bulunmak kişilerin ilgi ve meraklarını destekler ve değerlendirme, analiz etme becerisine, yazılı kaynaklarda daha fazla katkı sağlar. Yine aynı bağlamda, öğrencinin gözlem yeteneğinin ve duyuşsal gelişiminin sağlanmasında destekleyici işleve sahiptir. Öğrencilerin çevre bilincini geliştirir, kültürel farklılıkları anlamasını kolaylaştırır ve böylece dünyayı nasıl algıladığı noktasında farkındalık kazanmasına yardımcı olur. Bu bakımdan da müze gezilerinin değer ve tutumları etkilediğini söylemek mümkündür. Müzeler içeriği ve fikirleri ulaşılabilir kılar; sınıflandırma ve karşılaştırma becerilerini geliştirmesiyle birlikte, öğrencinin farklı düşünceler arasında ilişki kurmasını kolaylaştırır. (Hein, 1998; Köstüklü, 1998; Safran ve Ata, 1998; Stradling, 2003; akt. Yıldız ve Gül, 2014).

Matematik öğretiminde önemli olan bir başka okul dışı öğrenme alanlarından biri ise bilim merkezleridir. Bilim merkezleri, toplumun bilim anlayışını geliştiren,

farklı yaş grupları için etkinlikler barındıran, teknolojik gelişmelere uyum sağlayan, bireylerin merak duygularını ortaya çıkaran, bireylerin öğrenmeye olan ilgisini arttıran, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen, bilgiyi yaşama aktaran deneysel ve uygulamalı kurumlardır (Çıgırık, 2016; Kırgız, 2018; Sasson, 2014). Bilim merkezleri matematik dersini kitapların arasından ve formüllerden çıkarıp; yaşamın, sanatın, bilimin ve doğanın içerisinde bilginin keşfedilmesini sağlar (<https://bilimmerkezi.sultangazi.bel.tr/com>). Matematik öğretimi alanında yapılan birçok çalışma göze çarpmaktadır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir;

Atinkaya, Şahin ve Kömür (2019) tarafından yapılan çalışmada, Fatsa Matematik müzesi kurularak öğrencilerin buraya ziyaret etmeleri sağlanmıştır. Atölye içerisinde 44 adet etkinlik bulunmaktadır. Öğrencilerin materyalleri kullanarak yaparak-yaşayarak öğrenmeleri sağlanmıştır. Çalışma sonucunda, matematiksel faaliyetlerin bulunduğu müze ziyaretinin, öğrenilen bilgilerin daha uzun süre ve daha çabuk kullanılabildiği sonucuna varılmıştır. Çağlar, Ünal, Çalışkan, Gürel ve Durmaz (2018) tarafından yapılan bir diğer araştırmada matematik dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamlarının ortaokul öğrencilerinin matematik dersine ilişkin tutumlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 369 ortaokul öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarının ortaokul öğrencilerinin matematiğe ilişkin tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu belirtilmiştir. Bahadır ve Hırdıç (2018) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin matematik müzesindeki deney düzenekleriyle ilgili düşünceleri, öğrenme düzeyleri, matematik ve günlük yaşamla arasında bağ kurabilme düzeyleri ve bu ortamların matematik becerilerine katkıları incelenmiştir. Rahmi Koç müzesinde bulunan 48 deney düzeneği ile çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin matematiğin günlük yaşama benzeyen taraflarını keşfettikleri ve bu sayede yeni bilgiler öğrendikleri tespit edilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarının matematik öğretiminde kullanılmasının matematik eğitimi faydalı hale getirilebileceği ve bireylerin matematiksel düşünme becerilerine yarar sağlayacağı ortaya konulmuştur. Kır, Kalfaoğlu ve Aksu (2021) tarafından yapılan çalışmada ise matematik dersinde kullanılan okul dışı öğrenme ortamları ve bu ortamlarda kullanılan eğitim öğretim etkinliklerine yönelik matematik öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Araştırmaya MEB'e bağlı ortaokulda görev yapan 12 matematik öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin en fazla kullandığı okul dışı öğrenme ortamlarının

alışveriş yerleri, tarihi yerler, kültürel mekânlar olduğu tespit edilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmasında en fazla karşılaşılan problemlerin başında prosedür ve okul dışında öğrencilerin kontrol altına almadaki zorluk olarak ifade edilmiştir. Sevgi, Kırmızıgül ve Kızılay (2019) tarafından yapılan çalışmada da, okul dışı öğrenme ortamlarında matematik öğretimine yönelik matematik öğretmen adaylarının görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adayları, okul dışı öğrenme ortamını doğada matematik öğretimi olarak ifade etmişler, müze ve bilim merkezlerinin de okul dışı öğrenme ortamları olduğunu ve bu ortamların eğlenceli olduğunu belirtmişlerdir.

Türkçe Öğretimi ve Okul Dışı Çevreler

Günümüz öğretim yaklaşımlarında sürekli vurgulanan, yaparak-yaşayarak öğrenme oldukça önemlidir. Bu nedenle öğrencileri, eğitim-öğretim ortamında aktif kılmak için öğretim ortamını çeşitlendirmek ve sadece sınıf içi değil, okul dışı uygulamalara da yer vermek gerekmektedir (Karakaş Özür ve Şahin, 2017). Öğrencilerin gelişiminde, okul dışı faaliyetler, sınıf içi etkinlikler kadar önemlidir. Bu tür faaliyetler, öğrencilerin sınıf içinde öğrendiklerini pekiştirmesini, günlük hayatla ilişkilendirmesini ve uygulayabilmesini sağlayan etkinliklerdir (Köse, 2013).

Türkçe dersinde öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesi için yazma, okuma, dinleme ve konuşma becerilerine yönelik kazanımlar yer almaktadır (Karadüz, 2014). Bu kazanımların öğrencilerin gelişimlerinde etkili olması için sınıf ve okul ortamında yapılan etkinlikler kadar, okul dışı öğrenme faaliyetlerinin de kullanılması önemlidir. Bu faaliyetler, çocuğun formal eğitim içerisinde öğrendiklerini tamamlar, öğrenilen bilgilerin hayatla iç içe olduğunu gösterir (Köse, 2013). Okul dışı öğrenme ortamları okuma becerisinin geliştirilmesinde çeşitlilik sağlar. Bu ortamlardan kütüphane ve tarihi mekanların ilgi çekici yerler olması, çocuğun kültür unsurlarını benimsemesini sağlar. Okul dışı öğrenme ortamları sınıf ortamı gibi sınırlayıcı olmadığı için öğrencilerin sanatsal bakış açılarının gelişmesini, eğlenerek ve deneyimleyerek öğrenmesini sağlar. Kütüphanelerde akran iletişimi ve aktif öğrenme okuma kültürüyle eşleştirilebilir (Akyüz, 2021).

Okul dışı öğrenme ortamları kendilerine has özellikleri sayesinde okuma kültürünün gelişebilmesi için pek çok imkân sunmaktadır. Bunlar şu şekilde açıklanabilir (Çıldır, 2019);

- Okul dışı öğrenme ortamlarında çocuklar kitaplarla doğal bir ortamda karşılaşmış olurlar. Mahalle kitaplıkları ve kütüphane gibi yerlerde kitaplara ulaşabilen çocuklar istedikleri kitabı seçme ve inceleme gibi yaşantılara sahip olurlar. Bu tür süreçler çocukların kitaplarla etkileşime girmelerine destek olmaktadır.
- Müzeler ve kütüphaneler gibi okul dışı öğrenme ortamları pek çok olanaklara sahip olmakla beraber farklı yaş gruplarındaki çocukların ilgisini çekmekte, yeni deneyimlere ulaşmasını sağlamaktadır. Bu durumda çocuklar daha önce karşılaşmadıkları nesneleri keşfeder ve genel kabul gören kültür öğeleri ile buluşmuş olurlar.
- Okul dışı öğrenme ortamları ve okul ortamı arasında bir karşılaştırma yapıldığında okul dışındaki ortamlarda çevresel uyaranlar ile daha orijinal bir etkileşim olduğu söylenebilir. Bu ortamlarda bulunan özgürlük, çocuğun sanatsal uyarıcılarla daha doğal bir şekilde buluşmasına olanak vererek çocuğa özel bir deneyim sürecini oluşturur.
- Eğer okul haricindeki öğrenme ortamları gereken niteliklere göre tasarlanırsa burada yapılan etkinlikler çocukların eğlenerek gelişmesine imkân tanır. Böylece çocukların okuma etkinliklerine sıkılmadan katılımı sağlanmış olur.
- Çocuklar okudukları kitaplarda olan heykeli ya da bir tabloyu sanat galerisinde görebilir ve belgesellerde var olan nesneleri müzelerde somut olarak inceleme şansı yakalayabilirler. Burada önemli olan nokta çocuğun eğitiminden sorumlu olanların bağlamı düzgün oluşturmasıdır.
- Günümüzde sanat galerilerinin ve kütüphanelerin çağa uygun olarak sundukları olanaklar çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmeleri için kullanılabilir.
- Okul dışı öğrenme ortamlarında akran grubu ile etkileşim oranı yüksektir ve bu nedenle sosyal öğrenme vasıtasıyla okuma kültürüne destek verilebilir. Kütüphane ortamında okuma toplantıları yapılarak okuma becerisi geliştirilebilir ve sanat galerilerinde yer alan sergiler hakkında grup çalışması yapılabilir.

Ülkemizde uygulanmaya başlayan öğretim programlarında okul dışı faaliyetlerin çocuklara kazandırabileceği kavramlar ve beceriler göz önünde bulundurulduğunda okul dışı öğrenme ortamlarının önemli olduğu görülmektedir (Yıldız ve Göl, 2014). 2023 eğitim vizyonunda da “Çocukların kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine, bitki ve hayvan türlerini, yöresel yemeklerini, oyunlarını ve folklorunu tanımasına, derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak ağırlık verilecektir. Okulların, bölgelerindeki bilim merkezleri, müzeler, sanat merkezleri, teknoparklar ve üniversitelerle iş birlikleri artırılacaktır” ifadesi yer almaktadır (2023 Eğitim Vizyon Belgesi, 2018). Görüldüğü gibi 2023 Eğitim Vizyonunda Türkçe öğretim programında okul dışı etkinliklerin önemine vurgu yapılmıştır. Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmalar göze çarpmaktadır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir;

Maden (2012) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede etkili olabilecek okul dışı öğrenmelerin ve Türkçe öğretmenlerinin bu ortamları ne yoğunlukla kullanıldığı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Erzurum, Adana ve Samsun illerinde görev yapan Türkçe öğretmenleri ve altı, yedi ve sekizinci sınıfta öğrenim gören 810 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin ve öğretmenlerin temel dil becerilerinde okul dışı faaliyetleri kullanma durumlarının farklı olduğu ve bazı örnek okul dışı faaliyetleri ise hiç kullanmadıkları görülmüştür. Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde okul dışı öğrenme etkinliklere önem verilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması sonucuna varılmıştır. Akyüz (2021) tarafından yapılan çalışmada ise okul dışı öğrenme ortamı olarak çocuk kütüphanesinde uygulamak üzere programlaştırılmış ve uygulaması yapılmış bir eğitim durumu örneği sunulmuştur. Araştırmada Almanya’da yaşayan Türk çocuklarının ana dil becerilerini geliştirmeye yönelik ve masal türüyle yapılandırılmış, farklılıklara saygı konulu bu eğitim durumunun uygulaması sonucunda katılımcılardan alınan dönütlerle çalışmanın genel değerlendirmesini içeren bir örnek ortaya konulmuştur. İsmail Kaya’nın yazdığı ve resimlediği “Sadece Mor Rengi Seven Kral” isimli masal kitabıyla yapılandırılmış ve Essen Şehir Kütüphanesi’nin Çocuk Bölümü’nde uygulanmıştır. Bu çalışma sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarında uygulanan Türkçe eğitimi çalışmalarında da etkili olmasına ilişkin geribildirim sağlanmıştır. Çıldır (2018) tarafından yapılan çalışmada ise sekizinci sınıf öğrencilerinin müze etkinliklerinde yazılı anlatım becerisindeki etkisi incelenmiştir. Verilerin analizi sonucunda müzede

eğitim öğretimin öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinde olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Görüldüğü gibi yapılan çalışmalar daha çok öğrencilerin akademik başarıları (Bozdoğan ve Kavcı, 2016; Bozdoğan ve Yalçın, 2006; Bozdoğan, 2007; Bozdoğan, 2008; Bülbül, 2018; Çıgırık, 2016; Çıgırık ve Özkan, 2016; Çil, 2019; Gökaya ve Yeşilbursa, 2009; Karakaş Özü ve Şahin, 2017; Kaya, 2020; Kırgız ve Koyuncu, 2016; Kulaklıgil, 2016; Türkmen, 2018; Türkmen, Topkaç ve Atasayar Yamık, 2016), derse karşı tutumları (Avcı ve Gümüş, 2020; Ay, 2018; Çağlar, Ünal, Çalışkan, Gürel ve Durmaz, 2018; Çebi ve Arslan, 2019; Erçetin ve Görgülü, 2018; Güngören, 2015; Öner ve Öztürk, 2019; Sasson, 2014; Solmaz, 2015; Avcı ve Gümüş, 2019; Yavuz Topaloğlu ve Balçın, 2021; Yavuz ve Balkan Kıyıcı, 2012), derse karşı motivasyonları (Bodur, 2015; Çavuş, Öztuna Kaplan, Sünbül ve Çetin, 2010; Çıgırık ve Özkan, 2016; Dönel Akgül ve Arabacı, 2020; Gül ve Yorulmaz, 2016), günlük hayatla ilişkilendirme düzeyleri (Bakioğlu ve Karamustafaoğlu, 2020; Bozdoğan, 2007; Ertas, Parmaksızoğlu ve Şen, 2011) ve bilimsel süreç becerilerine ve bilime ilişkin tutumları (Bodur ve Yıldırım, 2018; Öztürk ve Başkay, 2017) kapsamında yapılan çalışmalardır. Ancak literatürde Türkçe, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Matematik olmak üzere dört ana ders kapsamında öğretmenlerin gezi düzenleme öz yeterliklerinin tespit edildiği çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan bu çalışma ile literatürdeki bu boşluğun doldurulması planlanmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, evren ve örneklem, ölçme araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem verilen bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasındaki olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülür. Bu tür araştırmalarda asıl amaç incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır (Çepni, 2007). Yapılan çalışmada ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenleyebilme öz yeterlik inançlarının farklı değişkenlerle incelenerek betimlenmesi düşünüldüğünden bu yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini Tokat ili merkez ortaokullarında görev yapan Fen Bilimleri öğretmenleri, Sosyal Bilgiler öğretmenleri, Matematik öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi belirlemek için Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Tokat ilindeki merkez ve merkeze bağlı köy okullarının isimleri alınmıştır. Araştırmanın örneklemi ise Tokat ilinde görev yapan Fen bilimleri öğretmenleri, Matematik öğretmenleri, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri arasından tabakalı örneklem ile seçilen toplam 208 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada cinsiyet, mezun olduğu fakülte, branş, lisansüstü eğitim durumu ve hizmet yılına göre gruplandırılmıştır. Öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ortaokul Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler	Kategoriler	f
Cinsiyet	Erkek	117
	Kadın	91
Mezun Olduğu Fakülte	Eğitim Fakültesi	191
	Fen Edebiyat Fakültesi	17
Branş	Fen Bilimleri	49
	Türkçe	59
	Sosyal Bilgiler	46
	Matematik	54
Lisansüstü Eğitim	Yapan	43
	Yapmayan	165
Hizmet Süreleri	1-5 yıl	23
	6-10 yıl	62
	11-15 yıl	57
	16-20 yıl	43
	21 yıl üzeri	23

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların 117'sinin erkek, 91'inin kadın öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin 191'i Eğitim Fakültesi, 17'si ise Fen Edebiyat Fakültesi mezunudur. 208 öğretmenden 49'u Fen Bilimleri, 59'u Türkçe, 46'sı Sosyal Bilgiler ve 54'ü Matematik öğretmeni olup bunlardan 43'ünün lisansüstü eğitim (yüksek lisans, doktora) yaptığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 23'ünün 1-5 yıl, 62'sinin 6-10 yıl, 57'sinin 11-15 yıl, 43'ünün 16-20 yıl ve 23'ünün ise 21 yıl ve üstü hizmet yaptığı görülmektedir.

Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Verilerin toplama sürecinde öğretmenlere araştırmacı tarafından gerekli bilgiler verilmiş, gönüllülük esasına dayalı olarak verilerin bilimsel çalışma da kullanılacağı belirtilmiştir. Araştırmada üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun birinci kısmında, ortaokul öğretmenlerinin demografik özelliklerini tespit etmek için araştırmacı tarafından hazırlanan ve 5 kapalı uçlu sorudan oluşan demografik bilgi soruları yer almaktadır. Anket formunun ikinci kısmında ise öğretmenlerin okul dışı çevrelere ilişkin görüşlerinin alındığı 2 kapalı uçlu ve 2 açık uçlu soru olmak üzere toplam 4 soru bulunmaktadır. Anket formunun üçüncü bölümünde ise Bozdoğan (2015) tarafından geliştirilen “Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” (EAGÖÖ) kullanılmıştır. EAGÖÖ 17'si olumlu 13'ü olumsuz toplam 30 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. (EK-2). Ölçekteki her olumlu madde “Tamamen katılıyorum (5 puan)”, “Katılıyorum (4 puan)”, “Karasızım (3

puan)", "Katılmıyorum (2 puan)" ve "Hiç katılmıyorum (1 puan)" şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki olumsuz maddelerin puanlaması ise ters olarak yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.93, Guttman Split-Half değeri 0.89 ve Spearman Brown güvenilirlik katsayısı da 0.89'dur.

Toplanan Verilerin Analizi

Verileri toplamak için, öncelikle Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında Tokat merkez ortaokullarında uygulama yapabilmek ve veri toplama araçlarını kullanabilmek için gerekli izinler alınmıştır (EK-1). Hazırlanan ölçme aracı 30 merkez ilköğretim okulundaki öğretmenlere 2018-2019 eğitim öğretim yılının Aralık ayında uygulanmaya başlanmıştır. Toplanan veriler kategorize edilip boş veriler temizlenmiştir. Her anket formu numaralandırılmıştır. Anket formundan elde edilen SPSS 21.0 (Statistical Packet for Social Sciences) paket programına girilmiştir. Veri girişi tamamlandıktan sonra yanlış giriş olup olmadığı, kayıp değerlerin oranı ve uç değerler kontrol edilerek veriler analize hazır hale getirilmiştir. Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik ölçek kullanılarak toplanacak verilerin gerekli istatistiksel çözümleri için betimsel istatistik yöntemlerinden (f) frekans, (%) yüzde ve ($\bar{x}$) aritmetik ortalama kullanılmıştır. Yapılan araştırmada ölçekten elde edilen veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik analiz yöntemlerinden ANOVA ve T testinden yararlanılmıştır. T testi, ilişkili örneklemde elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için kullanılır. ANOVA, ilişkisiz ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak sıfırdan farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2016).

Sayısal sonuçlarla ilgili veriler tablolar haline getirilip yorumlanmıştır. Bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı $\alpha=0.05$ değerine göre tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekten elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine ilişkin Shapiro-Wilk normal dağılım test sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Ölçeğe İlişkin Shapiro-Wilk Normal Dağılım Test Sonuçları

Uygulanan Test	Shapiro-Wilk	df	p
Öz-yeterlik Ölçeği	.991	207	.257

Tablo 3 incelendiğinde araştırmada kullanılan öz yeterlik ölçeğinden elde edilen verilerin çarpıklık katsayısının (0,164), basıklık katsayısının ise (0,242) olduğu görülmüştür. Yine yapılan analizlerde verilerin Shapiro-Wilk normal dağılım testi sonuçları incelendiğinde elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($p>0.05$).

Araştırma da kullanılan açık uçlu soruların analizi ise içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi; metinlerin düzenlenmesi, tasnif edilenlerin kendi içinde kıyaslanması ve tamamlanan bütün bu aşamalardan yola çıkılarak sonuç elde etmeye yarayan bir araştırma metodudur. Metinlerde sık tekrar eden verileri elimine etmek, tema ve kodlar yoluyla daha anlaşılır kılmak için kullanılmıştır (Gülen, 2021). Bu kapsamda analizler yapılırken ana başlık ve alt kategoriler oluşturulmuştur. Görüşlerin tekrarlanma sıklığına göre gruplandırılmıştır. Öğretmen görüşleri de bulgular bölümünde sunulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri belirtilirken cinsiyet ve anket numaraları verilmiştir. Erkek öğretmenler için 'E', Kadın öğretmenler için 'K' kısaltmaları kullanılmıştır ve anket numaraları göre (K_{13}), (K_{25}), (K_1), (K_{67}) veya (E_{125}), (E_{42}), (E_{37}), (E_5) şeklinde ifade edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme durumları farklı değişkenler açısından analiz edilmiş ve sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin, cinsiyetlerine göre okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı incelenmiş ve Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Öz-yeterlik	Erkek	117	3.76	0.55	206	.78	.44
	Kadın	91	3.70	0.48			

Tablo 4 incelendiğinde erkek öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.76$), kadın öğretmenlerin puan ortalamalarından daha yüksek ($\bar{x}=3.70$) bulunmuştur. Bununla birlikte öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlik puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(206)}=0.78$, $p= .44$).

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin mezun olduğu fakülteye göre okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı incelenmiş ve sonuçlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Mezun Olunan Fakülte Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Mezun Olunan Fakülte	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Öz yeterlik	Eğitim Fakültesi	191	3.73	0.51	206	0.41	0.68
	Fen Edebiyat Fakültesi	17	3.68	0.54			

Tablo 5 incelendiğinde Eğitim Fakültesinden mezun olan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.73$), Fen Edebiyat Fakültesinden mezun olan ortaokul öğretmenlerin puan ortalamalarından daha yüksek ($\bar{x}=3.68$) bulunmuştur. Ancak öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlik puanları ile mezun olunan fakülte değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(206)}=0.41$, $p=.68$).

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin, lisansüstü eğitim durumlarına göre okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını incelenmiş ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Lisansüstü Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Lisans Üstü Eğitim	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Öz yeterlik	Yapan	43	3.88	0.60	206	2.17	.031
	Yapmayan	165	3.69	0.48			

Tablo 6 incelendiğinde lisansüstü eğitim yapan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.88$), lisansüstü eğitim yapmayan ortaokul öğretmenlerinin puan ortalamalarından daha yüksek ($\bar{x}=3.69$) bulunmuştur. Öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlik puanları ile lisansüstü eğitim yapma değişkeni arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($t_{(206)}=2.17$, $p=.031$). Bu farkın lisansüstü eğitim yapan öğretmenler lehine olduğu görüşmüştür.

Öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlikleri ile gezi düzenleyebilme sıklığı arasındaki ilişki incelenmiş ve Tablo 7 ve Tablo 8 de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz yeterlikleri ile Düzenleyebilme Sıklığına İlişkin Betimsel İstatistikler

Gezi Düzenleme Sıklığı	Öz-yeterlik		
	N	$\bar{x}$	SS
Ayda Bir Kez	12	3.92	0.64
Her Dönem	38	3.80	0.39
Her Sene	73	3.77	0.49
Düzensiz aralıklarla	85	3.63	0.54
Toplam	208	3.73	0.51

Tablo 7 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin 12'sinin ayda bir kez, 38'nin her dönem, 73'ünün her sene, 85'inin düzensiz aralıklarla gezi düzenlediği görülmektedir. Ayda bir kez gezi düzenleyen öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlikleri en yüksek ortalamaya ($\bar{x} = 3.92$), düzensiz aralıklarla gezi düzenleyen öğretmenlerin ise en düşük ortalamaya ($\bar{x} = 3.63$) sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz yeterlikleri ile Gezi Düzenleyebilme Sıklığına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1.49	3	.49	1.93	.12
Gruplar İçi	52.51	204	26		
Toplam	54.01	207			

Tablo 8 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlikleri ile gezi düzenleyebilme sıklığı arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F_{(3-204)} = 1.93$, $p > .05$].

Öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlikleri ile branşları arasındaki ilişki incelenmiş ve Tablo 9'da ve Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Branş Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler

Branş	N	Öz-yeterlik	
		$\bar{x}$	SS
Fen Bilimleri	49	3.64	0.50
Türkçe	59	3.75	0.50
Sosyal Bilgiler	46	3.85	0.58
Matematik	54	3.66	0.44
Toplam	208	3.72	0.51

Tablo 9 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik puan ortalamalarının ($\bar{x}= 3.64$), Türkçe öğretmenlerinin puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.75$), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin puan ortalamalarının ($\bar{x} =3.85$) ve Matematik öğretmenlerinin puan ortalamalarının ise ($\bar{x}=3.66$) olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterliklerinin Branş Değişkenine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1.30	3	0.43	1.67	.17
Gruplar İçi	52.71	204	0.25		
Toplam	54.01	207			

Tablo 10 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin branşlarına göre okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir [$F_{(3-204)}=1.67$, $p>.05$].

Öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlikleri ile hizmet süreleri arasındaki ilişki incelenmiş ve Tablo 11'de ve Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlikleri ile Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Betimsel İstatistikler

Hizmet Süresi	Öz-yeterlik		
	N	$\bar{x}$	SS
1-5 yıl	23	3.67	0.37
6-10 yıl	62	3.75	0.54
11-15 yıl	57	3.81	0.52
16-20 yıl	43	3.63	0.51
21 yıl ve üzeri	23	3.69	0.50
Toplam	208	3.73	0.51

Tablo 11 incelendiğinde hizmet süresi 1-5 yıl arasında olan ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.67$), 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.75$), 11-15 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.81$), 16-20 yıl arasında olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ($\bar{x}=3.63$) ve hizmet süresi 21 yıl ve üzerinde olan öğretmenlerin puan ortalamalarının ise ($\bar{x}=3.63$) olduğu tespit edilmiştir. Okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme noktasında en yüksek öz-yeterlik puanına, hizmet süresi 11-15 yıl olan ortaokul öğretmenleri sahip iken en düşük öz yeterlik puanına ise 16-20 yıl hizmet süresi olan ortaokul öğretmenlerinin sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 12. Öğretmenlerin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterliklerinin Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	0.91	4	0.23	0.87	.48
Gruplar İçi	53,10	203	0.26		
Toplam	54,01	207			

Tablo 12 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile hizmet süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir [$F_{(4-203)}=0.87$, $p>.05$].

Öğretmenlerin branşlarına göre okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma durumlarını incelemek için betimsel istatistikleri yapılmış ve Tablo 13’de, Tablo 14’de, Tablo 15’de ve Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 13. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Okul dışı öğrenme ortamları	f	%
Okul Bahçesi	38	53.5
Planetarium	----	----
Hayvanat Bahçesi	----	----
Bilim Merkezi	7	9.9
Doğal Anıtlar	5	7.0
Müzeler	3	4.2
Çeşitli Kurum ve Kuruluşlar	18	25.4
Toplam	71	100.0

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılan Fen Bilimleri öğretmenlerinin 38'inin (%53.4) okul bahçesini, 18'inin (%25.4) çeşitli kurum ve kuruluşları, 7'sinin (%9.9) bilim merkezini, 5'inin (%7) doğal anıtları ve 3'ünün de (%4.2) müzeleri derslerinde kullandıkları tespit edilmiştir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin en çok okul bahçesini kullandığı, planetarium ve hayvanat bahçesini hiç kullanmadıkları görülmektedir.

Tablo 14. Türkçe Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Okul dışı öğrenme ortamları	f	%
Okul Bahçesi	41	42.3
Planetarium	1	1.0
Hayvanat Bahçesi	----	----
Bilim Merkezi	3	3.1
Doğal Anıtlar	7	7.2
Müzeler	6	6.2
Çeşitli Kurum ve Kuruluşlar	39	40.2
Toplam	97	100.0

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin 41'inin (%42.3) okul bahçesini, 39'unun (%40.2) çeşitli kurum ve kuruluşları, 7'sinin (%7.2) doğal anıtları, 6'sının (%6.2) müzeleri, 3'ünün (%3.1) bilim merkezini ve 1'inin de

(%1) planetaryumu derslerinde kullandıkları tespit edilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin en çok okul bahçesini kullandığı, hayvanat bahçesini ise hiç kullanmadıkları görülmektedir.

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Okul dışı öğrenme ortamları	f	%
Okul Bahçesi	22	24.7
Planetaryum	1	1.1
Hayvanat Bahçesi	2	2.2
Bilim Merkezi	3	3.4
Doğal Anıtlar	17	19.1
Müzeler	22	24.7
Çeşitli Kurum ve Kuruluşlar	22	24.7
Toplam	89	100.0

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 22'sinin (%24.7) okul bahçesini, müzeleri ve çeşitli kurum ve kuruluşları, 17'sinin (%19.1) doğal anıtları, 3'ünün (%3.4) bilim merkezini, 2'sinin (%2.2) hayvanat bahçesini ve 1'inin de (%1.1) planetaryumları derslerinde kullandığı tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin en çok okul bahçesi, müzeler ve kurum kuruluşları, en az planetaryumu kullandıkları görülmektedir.

Tablo 16. Matematik Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Okul dışı öğrenme ortamları	f	%
Okul Bahçesi	36	52.2
Planetaryum	----	----
Hayvanat Bahçesi	----	----
Bilim Merkezi	5	7.2
Doğal Anıtlar	1	1.4
Müzeler	3	4.3
Çeşitli Kurum ve Kuruluşlar	24	34.8
Toplam	69	100.0

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılan Matematik öğretmenlerinin 36'sının (%52.2) okul bahçesini, 24'ünün (%34.8) çeşitli kurum ve kuruluşları 5'inin (%7.2) bilim merkezini, 3'ünün (%4.3) müzeleri ve 1'inin de (%1.4) doğal anıtları derslerinde kullandıkları tespit edilmiştir. Matematik öğretmenlerinin planetaryum ve hayvanat bahçesini derslerinde hiç kullanmadıklarını görülmektedir.

Ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme öncesi, gezi esnası ve gezi sonrası yaşadıkları zorluklar Tablo 17, Tablo 18, Tablo 19 ve Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 17. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Tema	Kategoriler	Kod	f
Gezi öncesi	Bürokrasi	. İzin (öğrenci/veli/kurum) . Evrak işleri	34
	Ulaşım	. Araç ayarlama	14
	Planlama	. Gezi yeri seçimi . Güvenlik . Öğrenci sayısı . Maddi yetersizlik	15
	Zorlukla Karşılaşmayan		6
Gezi esnası	Disiplin	. Öğrenci kontrolü . Rehberlik ihtiyacı . Gezi kurallarına uyulmama . Öğrenci güvenliği	37
	Deneyimsizlik	. Yapılacak işlemler . Öğrenci ile iletişim	7
	Zorlukla Karşılaşmayan		7
Gezi sonrası	Değerlendirme	. Geri dönüt alma . Amaca ulaşma	9
	Güvenlik	. Öğrencilerin ailelerine teslimi	7
	Cevap vermeyen		34

Tablo 17 incelendiğinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin 34'ünün bürokrasi, 15'inin planlama ve 14'ünün de ulaşım ile ilgili gezi öncesinde çeşitli problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda bürokrasi ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi *“Kurumlardan alınan izin alma işleminin uzun sürmesi. (K₁₃₁)”* derken diğeri *“Velilerden izin formlarının alınamaması ve form toplama sürecinin uzun sürmesinde zorlanıyorum. (E₁₃₃)”* şeklinde görüş bildirmiştir. Yine planlama ile ilgili zorluk çeken

öğretmenlerden birisi “Yeterli öğrenci sayısına ulaşma konusunda sıkıntı yaşıyorum. (K₂₀₄)” derken bir diğeri “Gezi yapılacak yerin amaca uygunluğuna karar verme. (E₃)” şeklinde görüş bildirmiştir. Ulaşım ile ilgili zorluk yaşadığını dile getiren öğretmenlerden birisi “Maddi imkanların yetersiz oluşundan dolayı araç bulmakta sıkıntı yaşadığı. (K₁₁₀)” derken bir diğeri “Bütçe ve okula ait araç olmadığı için aracın hem uygun hem güvenilir olanını ayarlamak noktasında zorluk yaşadığı. (E₁₄₈)” şeklinde görüş bildirmiştir.

Gezi esnasında Fen Bilimleri öğretmenlerinin 37’sinin disiplin ve 7’sinin de deneyimsizlikle ilgili problemler yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda disiplin ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “Öğrenci davranışlarından kaynaklanan aksilikler ve öğrencileri bir arada tutabilmede problem yaşadığı (K₁₃)” derken bir diğeri “Gruptan habersiz ayrılan öğrencilerin takibini yapmada zorluk yaşadığı. (E₁₅₄)” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine deneyimsizlik ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “Gezi esnasında neler yapılması ve öğrencilere nasıl davranılması gerektiğini konusunda zorlanıyorum. (K₁₈₁)” derken bir diğeri “Öğrencilerin geziye uygun olmayan davranışları karşısında nasıl dikkatinin çekilebileceği (E₁₅₇)” şeklinde görüş bildirmiştir.

Fen bilimleri öğretmenlerin gezi sonrasında 9’unun değerlendirme ve 7’sinin de güvenlikle ilgili problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda değerlendirme ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “İstenilen kazanımların sağlanıp sağlanamadığını tespit etmekte (K₁₂)” derken bir diğeri “Dönütü sadece sözlü alabildiğini, yazılı dönüt almakta zorlanıyorum (E₁₃₅)” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine güvenlik ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “Öğrencilerin güvenle ailelerine teslim edilmesi (K₄₉)” derken bir diğeri “Öğrencilerin evlerine sağ salım ulaşmalarının sağlanması (E₁₆)” şeklinde görüş bildirmiştir. Fen Bilimleri öğretmenlerinin 34’ü bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 18. Türkçe Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Tema	Kategoriler	Kod	f
Gezi öncesi	Bürokrasi	. İzin (öğrenci/veli/kurum) . Evrak işleri	34
	Ulaşım	. Araç ayarlama	22
	Planlama	. Gezi yeri seçimi . Güvenlik . Öğrenci sayısı . Maddi yetersizlik	24
	Zorlukla Karşılaşmayan		6
Gezi esnası	Disiplin	. Öğrenci kontrolü . Rehberlik ihtiyacı . Gezi kurallarına uyulmama . Öğrenci güvenliği . Öğrenci ilgisizliği . Öğrencilerin davranış problemleri	43
	Deneyimsizlik	. Yapılacak işlemler . Öğrenci ile iletişim	9
	Zorlukla Karşılaşmayan		10
	Değerlendirme	. Geri dönüt alma . Amaca ulaşma	12
Gezi sonrası	Güvenlik	. Öğrencilerin ailelerine teslimi	10
	Cevap vermeyen		36

Tablo 18 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin 34’ünün bürokrasi, 24’nün planlama ve 22’sinin de ulaşım ile ilgili gezi öncesinde çeşitli problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda bürokrasi ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Öğrenci izni alma işleminde zorlanıyorum. (K₇₁)*” derken bir diğeri “*prosedürlerin uzun olmasından dolayı evrak hazırlama sürecinde zorlanıyorum. (E₇₀)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine planlama ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Geziye tüm öğrencilerin katılmak istemesinden dolayı öğrenci belirlemede sıkıntı yaşıyorum. (K₁₈₁)*” derken bir diğeri “*Velilere tek tek ulaşıp gezi ile ilgili bilgilendirme yapma noktasında zorlanıyorum. (E₁₃₇)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Ulaşım ile ilgili zorluk yaşadığını dile getiren öğretmenlerden birisi “*Bütçenin kısıtlı olmasından dolayı araç bulmakta zorlanıyorum. (K₁₈₉)*” derken bir diğeri “*Gerekli vasıta ve sürücüsünün nitelikleri noktasında karar vermede zorluk yaşıyorum. (E₇)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Gezi esnasında Türkçe öğretmenlerinin 43'ü disiplin ve 9'u da deneyimsizlikle ilgili problemler yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda disiplin ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin grup olarak hareket etmekte zorluk çekmeleri, toplu halde bulunmalarını sağlamakta zorluk çekiyorum. (K₇)*” derken bir diğeri “*Öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının yüksek tutulmasında zorluk yaşıyorum. (E₁₃₇)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine deneyimsizlik ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gezi esnasında yapılması gerekenler konusunda bilgi eksiklerimin olması. (K₁₉₃)*” derken bir diğeri “*Aşırı meraklı ve hareketli öğrenciler için gerekli sorumluluklar vermede zorluk yaşıyorum. (E₁₅₇)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin gezi sonrasında 12'sinin değerlendirme ve 10'u da güvenlikle ilgili problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda değerlendirme ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gezi değerlendirmesinin yapılması noktasında zorlanıyorum. (K₁₂)*” derken bir diğeri “*Gezinin amacına ulaşp ulaşmadığını tespit etmede sıkıntı yaşıyorum. (E₁₄₅)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine güvenlik ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin güvenle velilere teslim edilmesinde zorlanıyorum. (K₇₄)*” derken bir diğeri “*Öğrencilerin evlerine gönderilme sürecinde zorluk yaşıyorum. (E₁₅₄)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Türkçe öğretmenlerinin 36'sı bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Tema	Kategoriler	Kod	f
Gezi öncesi	Bürokrasi	. İzin (öğrenci/veli/kurum) . Evrak işleri	28
	Ulaşım	. Araç ayarlama	17
	Planlama	. Gezi yeri seçimi . Güvenlik . Öğrenci sayısı . Maddi yetersizlik . Konaklama	16
	Zorlukla Karşılaşmayan		8
Gezi esnası	Disiplin	. Öğrenci kontrolü . Rehberlik ihtiyacı . Gezi kurallarına uyulmama . Öğrenci güvenliği . Öğrenci ilgisizliği . Öğrencilerin davranış problemleri	32
	İhtiyaçların karşılanması	. Sağlık . Yeme/içme ihtiyacı	11
	Zorlukla Karşılaşmayan		11
Gezi sonrası	Değerlendirme	. Geri dönüt alma . Amaca ulaşma	10
	Güvenlik	. Öğrencilerin ailelerine teslimi	10
	Cevap vermeyen		32

Tablo 19 incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 28’i bürokrasi, 16’sı planlama ve 17’si de ulaşım ile ilgili gezi öncesinde çeşitli problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda bürokrasi ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Resmi yazışmaların 10 gün önce MEM’e bildirilmesi zorunluluğunun olması. (K₂₈)*” derken bir diğeri “*İdari makamlardan izin almakta zorlanıyorum. (E₁₇₇)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine planlama ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Geziyle ilgili planlama sürecinde velilere anlatıp ikna etmede zorlanıyorum. (K₅₁)*” derken bir diğeri “*Maddi kaynakların denk getirilmesi ile ilgili plan yapmakta zorlanıyorum. (E₅₃)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Ulaşım ile ilgili zorluk yaşadığını dile getiren öğretmenlerden birisi “*Öğrencileri götürmek için servis bulmak oldukça zor oluyor. (K₁₁₄)*” derken bir diğeri “*Araç temin etme noktasında zorlanıyorum. (E₈₉)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Gezi esnasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 32’si disiplin ve 11’i de ihtiyaçların karşılanması ile ilgili problemler yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda

disiplin ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin kurallara uymasını sağlamada zorlanıyorum. (K₆₂)*” derken bir diğeri “*Kalabalık gruplarda, gruba hakimiyette zorlanıyorum. (E₆₅)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine ihtiyaçların karşılanması ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gezi esnasında öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyorum. (K₁₆₆)*” derken bir diğeri “*Yeme içme ve kalacak yer bulmakta zorluk yaşıyorum. (E₁₅₈)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin gezi sonrasında 10’u değerlendirme ve 10’u da güvenlikle ilgili problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda değerlendirme ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Edilen bilgilerin ne derece kalıcı olduğunu test etmede zorlanıyorum. (K₁₄₃)*” derken bir diğeri “*Gezi sonrası öğrencilerin kazanımlara ne derece ulaştığını değerlendirmede zorluk yaşıyorum. (E₁₆₇)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine güvenlik ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin evlerine teslimi sürecinde zorlanıyorum (K₅₃)*” derken bir diğeri “*Öğrencilerin güvenli bir şekilde okula teslim edilmelerinde zorlanıyorum. (E₆₃)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 32’si bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 20. Matematik Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleme Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Tema	Kategoriler	Kod	f
Gezi öncesi	Bürokrasi	. İzin (öğrenci/veli/kurum) . Evrak işleri	29
	Ulaşım	. Araç ayarlama	7
	Planlama	. Gezi yeri seçimi . Güvenlik . Öğrenci sayısı . Maddi yetersizlik	19
	Zorlukla Karşılaşmayan		17
Gezi esnası	Disiplin	. Öğrenci kontrolü . Rehberlik ihtiyacı . Gezi kurallarına uyulmama . Öğrenci güvenliği . Öğrenci ilgisizliği . Öğrencilerin davranış problemleri	31
	İhtiyaçların karşılanması	. Sağlık . Yeme/içme ihtiyacı	2
	Zorlukla Karşılaşmayan		19
Gezi sonrası	Değerlendirme	. Geri dönüt alma . Amaca ulaşma	7
	Güvenlik	. Öğrencilerin ailelerine teslimi	4
	Cevap vermeyen		37

Tablo 20 incelendiğinde Matematik öğretmenlerinin 29’u bürokrasi, 19’u planlama ve 7’si de ulaşım ile ilgili gezi öncesinde çeşitli problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda bürokrasi ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gerekli hedefine yönelik okul yöneticilerinden izin almada sıkıntı yaşıyorum. (K₅₉)*” derken bir diğeri “*Evrak sayısının fazla ve uzun olmasında zorlanıyorum. (E₂₄)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine planlama ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gezi planını hazırlamak ve rehber belirlenmesinde zorlanıyorum. (K₅₀)*” derken bir diğeri “*Öğrenci mevcudunun ve düzenini sağlamakta zorlanıyorum. (E₁₀₈)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Ulaşım ile ilgili zorluk yaşadığını dile getiren öğretmenlerden birisi “*Gezi yapılacak bölgeye ulaşımın sağlanmasında zorlanıyorum. (K₁₉₈)*” derken bir diğeri “*Gezi için gerekli aracın ayarlanmasında zorlanıyorum. (E₁₀₉)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Gezi esnasında Matematik öğretmenlerinin 31’i disiplin ve 2’i de ihtiyaçların karşılanması ile ilgili problemler yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda disiplin ile ilgili

zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin hal ve hareketlerini kontrol etmede zorlanıyorum. (K₅₉)*” derken bir diğeri “*Öğrencilerin gezi alanındaki malzemelere zarar vermemelerini sağlamakta zorlanıyorum. (E₂₂)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine ihtiyaçların karşılanması ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gezi esnasında öğrencilerin kalacağı yeri ayarlayıp öğrencilerin ihtiyaçlarına yetiştirilmede zorlanıyorum. (K₂₁)*” derken bir diğeri “*Yemek ve içecek ihtiyaçlarının karşılanmasında zorluk yaşıyorum. (E₁₀₉)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Matematik öğretmenlerinin gezi sonrasında 7’si değerlendirme ve 4’ü da güvenlikle ilgili problem yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda değerlendirme ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gezi sonrasında amaca ne kadar ulaşıldığını tespit etmede zorlanırım. (K₁₂₅)*” derken bir diğeri “*Öğrencilerin konuyu gezi sayesinde ne düzeyde yarar sağladığını ölçmede zorlanırım. (E₂₆)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine güvenlik ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin bir araya getirilerek okula dönüşünün sağlanması konusunda zorlanıyorum (K₁₉₈)*” derken bir diğeri “*Geziye katılan öğrencilerin güvenle teslim edilmesi sürecinde zorlanıyorum. (E₂₆)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Matematik öğretmenlerinin 37’si bu soruya cevap vermemiştir.

Ortaokul öğretmenlerini okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme öncesi, kaygılandırıran durumlar Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Ortaokul Öğretmenlerini Gezi Düzenleme Sürecinde Kaygılandırıran Durumlar

Tema	Kategoriler	Kod	f
Gezi süreci kaygısı	Güvenlik	Öğrencilerin güvenliği	127
	Planlama	Öğrenci organizasyonu	43
		İhtiyaçların karşılanması	38
		İzin işlemleri	24
	Sorumluluk	Tüm sorumluluğun öğretmene ait olması	23
	İletişim	Velilerin davranışları	19
	Amaç	Gezinin amacına uygunluğu	12
		Cevap vermeyen	28

Tablo 21 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin 127’sinin öğrencilerin güvenliği, 43’ünün öğrencilerin organizasyonu, 38’inin ihtiyaçların karşılanması, 24’ünün izin işlemleri, 23’ünün öğrenci sorumluluğunun öğretmene ait olması, 19’unun velilerin tutumları ve 12’sinin de gezinin amacına uygun olup olmaması ile ilgili gezi düzenlemede çeşitli kaygılar yaşadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin

güvenliği ile ilgili kaygı yaşayan öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin başına gelebilecek olumsuz durumlar beni kaygılandırıyor. (K₆₈)*” derken bir diğeri “*Kaza, hastalık, çocukların kaybolması vb. durumların olması kaygılandırıyor. (E₁₀₄)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine ihtiyaçların karşılanması ile ilgili kaygı yaşayan öğretmenlerden birisi “*Yemeklerin öğrenciler üzerindeki etkisi beni kaygılandırıyor. (K₂₀₇)*” derken bir diğeri “*Uzun süreli gidilecek yerlerde konaklamayı sağlama konusunda kaygılanıyorum. (E₁₃₄)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrenci organizasyonu ile ilgili kaygı yaşadığını dile getiren öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin takibi ve rehberlik yapmak beni kaygılandırıyor. (K₇₆)*” derken bir diğeri “*Gezi kurallarına uymayıp kendine veya başkasına zarar veren öğrencilerin olması, düzenin bozulması beni kaygılandırıyor. (E₃₆)*” şeklinde görüş bildirmiştir. İzin işlemleri ile ilgili kaygı yaşayan öğretmenlerden birisi “*Gezi için gerekli izinleri alıp alamayacağım noktasında kaygılanıyorum. (K₁₂₅)*” derken bir diğeri “*İzin işlemlerinin uzun sürmesi ve evraklarda eksiklik olmasında korkuyorum. (E₁₂₆)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Öğrenci sorumluluğunun tamamen öğretmende olması ile ilgili kaygı duyan öğretmenlerden birisi “*Öğrencilerin yaşayacağı problemlerde sorumluluğunun tamamen şahsıma yüklenmesi kaygılandırıyor. (K₁₉₈)*” derken bir diğeri “*Herhangi bir sıkıntı olduğu takdirde direk öğretmenin suçlanması ve disiplin soruşturması geçirmesi endişelendiriyor. (E₁₄₈)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Velilerin davranışları ile ilgili kaygı yaşayan öğretmenlerden birisi “*Gezi ile ilgili bilgi verilirken velilerin güvensizlik duymaları beni tedirgin ediyor. (K₁₂₀)*” derken bir diğeri “*Velilerin öğretmene karşı güvensiz olması ve tutumları kaygılandırıyor. (E₁₆₀)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Yine gezinin amacına uygunluğu ile ilgili zorluk çeken öğretmenlerden birisi “*Gezinin amacının hizmet etmemesi kaygılandırıyor. (K₁₉₈)*” derken bir diğeri “*Öğrencilere gezinin amacının dışında bilgiler aktarmasından korkarım. (E₂₂)*” şeklinde görüş bildirmiştir. Ortaokul öğretmenlerinin 28’i bu soruya cevap vermemiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Günümüzde okul dışı eğitim daha yenilikçi ve özgür bir eğitim ortamı sağlaması nedeniyle öğrencilerin sınıf deneyimlerini daha neşeli ve kalıcı öğrenmelerine zemin hazırlamaktadır (Bozdoğan ve Ustaoglu, 2016). İçerisinde birçok alanı barındıran okul dışı eğitim etkinliklerinden biride okul dışı alanlara düzenlenen gezi faaliyetleridir (Bozdoğan, 2016). Öğrenciler için birçok avantajı içeren okul dışı alanlara yapılan gezi sürecinin amacına ulaşabilmesi için öğretmenler tarafından dikkatle planlanması gerekmektedir (Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Okul dışı gezilerin etkin olarak planlanmasında öğretmenlerin yeterli beceri ve bilgiye sahip olması (Bozdoğan, 2012; Tatar ve Bağrıyanık, 2012) ile birlikte okul dışı ortamlara gezi düzenlemeye ilişkin yeterliliklerinin de olması beklenmektedir. Yapılan bu çalışmada öğretim programlarındaki içerikler göz önüne alındığında okul dışı ortamları kullanma potansiyeli olan Fen Bilimleri, Türkçe, Matematik ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye ilişkin öz yeterlikleri farklı değişkenler açısından incelenmiş ve elde edilen bulguları literatürdeki araştırma sonuçları ile tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme noktasında kendilerini yeterli gördüğü belirlenmiştir. Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik puanları incelendiğinde, erkek ve kadın öğretmenlerin puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu ve aralarında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Bozdoğan (2018) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlik puanları arasında cinsiyet değişkeni açısından benzer sonuçlara ulaşmıştır. Literatürde benzer sonuçlara rastlanmaktadır (Hamurcu ve diğ., 2019). Bu kapsamda araştırma sonuçlarının literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlilik puanlarının mezun oldukları bölüm değişkenine göre de anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bozdoğan (2018), yaptığı çalışmada Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri öğretmen adaylarının okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlik puanları arasında da anlamlı bir farkın olmadığını ancak Sınıf öğretmen adaylarının öz yeterlik puanlarının düşük olduğunu ve diğer iki bölüm öğrencileri lehine anlamlı bir farkın tespit edildiğini belirtmiştir. Bu çalışma

sonucu da literatürle kısmen paralellik göstermekle birlikte farklı çalışmalarla durumun ortaya konması gerektiği görülmektedir. Eğitim fakültesi mezunları ile Fen edebiyat fakültesi mezunlarının okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlik puanları arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerinin puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin öğretim yöntemleri, sınıf yönetimi, planlama vs. gibi süreçlere ilişkin daha kapsamlı ve dört yıllık sürece yayılmış etkili pedagoji eğitim aldıklarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim düzeyleri ile okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri puan ortalamaları karşılaştırıldığında lisansüstü eğitim yapan ortaokul öğretmenlerinin öz-yeterlikleri puan ortalamalarının, lisansüstü eğitim yapmayan ortaokul öğretmenlerinin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu ve bu farkında istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu belirlenmiştir. Sontay ve Karamustafaoğlu (2017) yaptıkları çalışmada araştırma sonuçlarına benzer şekilde, yüksek lisans mezunu öğretmenlerin öz-yeterlilik inançlarının lisans mezunu öğretmenlere göre anlamlı farklılık oluşturacak derecede yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu farklılığın eğitim düzeyinin bireylerin rasyonel-yaşantısal düşünme şekillerini kullanma seviyeleri üzerinde etkili bir değişken olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Okul dışı gezi düzenleme süreci öğretmenlere sorumluluk yükleyen ve iyi planlanmadığında başarı sağlaması zor ve yeterlilik isteyen bir aktivite programıdır (Bozdoğan, 2012; 2016; Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Bu bağlamda gezi düzenleme sıklığı düşük olan öğretmenlerin öz yeterlilik puanlarının da gezi düzenleme sıklığı yüksek olan öğretmenlere göre düşük olması beklenebilir bir durumdur. Nitekim yapılan çalışmada da öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlikleri ile gezi düzenleme sıklığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde her ay gezi düzenleyen öğretmenlerin öz yeterlilik puan ortalamalarının her dönem ve her sene gezi düzenleyen öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Daha sık gezi düzenleyen öğretmenlerin kendilerini daha yeterli görmesinin temel nedeninin gezi sürecindeki tecrübelerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın bu sonucuna benzer şekilde Temel ve Kölemenin (2021) yapmış oldukları çalışmada da öğretmenlerin yıl içerisinde gezi gerçekleştirme

davranışının artmasıyla paralel olarak öz yeterlilik inancının arttığı sonucuna varmışlardır. Öğretmenlerin gezi düzenleme sıklığı açısından bakıldığında; öğretmenlerin çoğunluğunun daha az gezi düzenledikleri görülmektedir. Bunun nedeninin öğrenci velilerinden ve kurumdan izin alma süreci gibi bürokratik, gezi esnasında öğrencilerin kontrolünün sağlanması gibi güvenliğe ilişkin nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim yapılan bu çalışmada da öğretmenlerin büyük çoğunluğu da gezi düzenleme sürecinde en çok öğrenci ve velilerden izin formu toplama, kurumdan izin alma süreci gibi bürokratik ve öğrencilerin kontrolünü ve kurallara uymamasına ilişkin sorunlar ile karşı karşıya kaldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile hizmet süresi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Farklı hizmet sürelerine sahip öğretmenlerin öz yeterlik puanları birbirine yakıp çıkmış olup, bu sonucun mesleki deneyim yılının öğretmenlerin öz yeterlilik inançları üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Nitekim Pas, Bradshaw ve Hershfeltd (2012); Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu, (2008) yaptıkları çalışmalarda da bu çalışmanın sonucuna benzer şekilde öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının mesleki deneyime göre farklılık oluşturmadığı sonucuna varmışlardır.

Fen bilimleri öğretmenlerinin hangi okul dışı öğrenme ortamlarını daha sık tercih ettiklerine yönelik görüşleri incelendiğinde; en sık okul bahçesini, daha sonra sırasıyla çeşitli kurum ve kuruluşları, bilim merkezlerini, doğal anıtları ve müzeleri derslerinde kullandıkları, planetaryum ve hayvanat bahçesini hiç kullanmadıkları tespit edilmiştir. Bu durumun nedeni olarak öğretmenlerin görev yaptıkları Tokat ilinde kapsamlı bir planetaryum veya hayvanat bahçesi gibi ortamların olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin daha sık okul bahçesi ve yakın çevredeki çeşitli kurum ve kuruluşları tercih etmesinin nedeni olarak daha kolay ulaşılabilir olması ve öğrenci kontrolünün daha kolay sağlanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme sürecinde karşılaşılan zorluklar arasında kurumdan izin alma ile öğrencilerin kontrolünü sağlamak gibi bürokrasi ve disiplin konusunda zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bozdoğan, Okur ve Kasap (2015), yapmış oldukları çalışmada da planlı olarak yapılan gezilerde öğretmenlerin en çok bürokratik işler ve ulaşım vasıtalarının ayarlanması

konusunda zorluk yaşadıkları sonucuna varmışlardır. Literatürde fen bilimleri öğretmenleri üzerinde yapılan bir çalışmada da (Büyükkaynak, Ok ve Aslan, 2016), fen bilimleri öğretmenlerinin ve okulun imkânlarının kısıtlı olmasından dolayı genel olarak okulların bahçelerinin kullanıldığı ve çeşitli geziler düzenlendiğini belirtmişlerdir. Ocak ve Korkmaz'ın (2018) çalışmasında ise fen bilimleri öğretmenleri okul dışı öğrenme ortamları olarak bilim teknoloji merkezi ve botanik bahçesi gibi yerlerden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin hangi okul dışı öğrenme ortamlarını daha sık tercih ettiklerine yönelik görüşleri incelendiğinde, en sık okul bahçesini, daha sonra sırasıyla çeşitli kurum ve kuruluşları, bilim merkezlerini, doğal anıtları, müzeleri, bilim merkezlerini ve planetaryumları kullandıkları, hayvanat bahçesini hiç ise kullanmadıkları tespit edilmiştir. Alan yazı incelendiğinde Türkçe öğretmenlerine ilişkin okul dışı faaliyetleri kapsayan çalışmaların çok sınırlı olduğu görülmüştür. Yapılan bu çalışmada Türkçe öğretmenlerin okul bahçesi, bilim merkezlerini, doğal anıtları, müzeleri, bilim merkezlerini ve planetaryum gibi farklı türlerde okul dışı öğrenme ortamlarını kullandığı belirlenmiş olsa da Bayburtlu (2020) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin Türkçe dersinin ünitelendirilmiş yıllık planlarında sadece müze ve kütüphane gibi okul dışı ortamları kullandıkları görülmektedir. Bu farklılığın öğretmenlerin maddi imkânsızlıklar, zaman yetersizliği, öğretim programının yoğunluğu ve güvenlikle ilgili kaygılardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Nitekim Demir, (2007) ve Kılıç (2018) yapmış oldukları çalışmalarda öğretmenlerin maddi imkânsızlıklar, zaman yetersizliği, öğretim programının yoğunluğu ve güvenlik ile ilgili kaygılar gibi gerekçelerle derslerinde okul dışı öğrenme ortamlarını çok kullanamadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde en sık okul bahçesini, müzeleri ve çeşitli kurum ve kuruluşları, en az ise planetaryumları kullandıkları belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde bu denli çeşitlikte okul dışı ortamlarını kullanmalarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Zira sosyal kelime anlamı itibari ile hayat/toplum anlamında da kullanıldığından, bu dersin öğrenimi, hayattan kopuk bir biçimde ve yalnızca kapalı mekânlarda yapılması sosyal bilgiler dersinin kalıcılığını olumsuz yönde etkileyebilir. Malkoç ve Kaya (2015) yapmış oldukları çalışmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim ve öğretim için

yararlanılabilecek sınıf dışı okul ortamları çerçevesinde en çok kütüphane, spor salonları ve okul bahçesini kullandıklarını dile getirmişlerdir. Topçu (2017) sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada da öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarında izin sıkıntısı, ulaşım ve güvenlik problemleri ile öğrenci sayılarının fazla olması gibi zorluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Fen bilimleri öğretmenlerinde olduğu gibi Matematik öğretmenlerinin de en sık yararlandıkları okul dışı ortamın okul bahçesi olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme sürecinde gerekli kurum ve velilerden izin alamama, gezi yapılacak bölgeye ulaşımın sağlanmasında gerekli aracı tahsis edememe gibi birçok zorluklar yaşadıklarından dolayı ulaşılabilirliği daha kolay olan okul dışı ortamlardan okul bahçesini seçtikleri gözlemlenmiştir. Yapılan bu çalışma sonucuna benzer şekilde Kır, Kaftaoğlu ve Aksu (2021) yapmış oldukları çalışmada da matematik öğretmenlerinin kolay ulaşılabilir olması nedeniyle en çok kullandıkları okul dışı öğrenme ortamının okul bahçesi olduğunu belirtmişlerdir. 4 farklı branşta da (Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen bilimleri ve Matematik) öğretmenlerin en sık okul bahçelerini tercih ettiği tespit edilmiştir. Ancak okul dışı ortamlarda okul bahçelerinin kullanımı çeşitli sorunları beraberinde getirebilmektedir. Yapılan bir çalışmada (Gülen, 2021) okul dışı ortam olarak okul bahçesi kullanmanın öğrencilerdeki dikkat dağınıklığı ve mevsimsel etmenler, güvenlik eksikleri, açık alanda duyma ve not alma, araç-gereç yetersizliği gibi sorunları da beraberinde getirdiği belirtilmiştir. Bu nedenle okul bahçelerinin daha iyi bir görünüş ve güvenliğe sahip olması için doğanın tabiatına özgü tasarlanmış geniş çim alanları ve okul bahçesi duvarı boyunca iklim bölgesine uygun ağaçları içeren düzenlemeler yapılmalıdır.

Okul dışı öğrenme ortamları teorik bilgiyi daha eğlenceli hale getirmesi, derse ilgi ve alakayı arttırması, uygulamalı öğrenmeyi etkin kılması, kalıcı öğrenmeyi sağlaması, öğrenmeyi kolaylaştırarak başarıyı arttırması gibi birçok yararının olmasına rağmen öğretmenler okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme sürecini uygulamada birçok zorlukla karşılaşabilmektedirler (Demirtaş ve Çayır, 2021; Tal ve Morag, 2009). Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı ortamlara gezi düzenleme sürecine ilişkin yaşadıkları zorluklar incelendiğinde; öğretmenlerin gezi öncesi en çok öğrenci velilerinden ve kurumdan izin alma süreci gibi bürokratik, maddi

imkanların yetersiz oluşundan dolayı araç bulmakta sıkıntı yaşama gibi ulaşım ile ilişkili zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Gezi esnasında ise en çok öğrencilerin kontrolünü ve kurallara uymamasına ilişkin sorunlar ile karşı karşıya kalırken gezi sonrası, istenilen kazanımların sağlanıp sağlanamadığını tespit etmede ve öğrencilerin evlerine sağ salim ulaşmalarının sağlanması konusunda zorluk yaşadıkları belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarına benzer şekilde Akgül ve Arabacı (2020) yapmış oldukları çalışmada fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğretim sürecinde öğrenci kontrolü, uzaklık ve ulaşım sorunları, idari engeller ve resmi yazışmalar gibi nedenlerden dolayı zorluklar yaşadıkları, Gürsoy (2018) fen bilimleri öğretmen adaylarının gezi öncesinde en çok ulaşım ve gezi için gerekli bürokratik işler konusunda zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Dillon ve diğ. (2006) öğretmenlerin güvenlik ve sağlık konusundaki zorluklar yaşamalarından dolayı endişeli olduklarını ifade edilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme sürecinde karşılaştıkları zorluklar incelendiğinde; öğretmenlerin gezi öncesi en çok öğrenci velilerinden ve kurumdan izin alma süreci gibi bürokratik, tüm öğrencilerin katılma isteğinin olması gibi planlama, öğrenci sayısının belirlenmesi ve maddi imkanların yetersiz oluşundan dolayı araç bulmakta sıkıntı yaşama gibi ulaşım ile ilişkili zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Gezi esnasında ise en çok öğrencilerin kontrolünü sağlayamama ve kurallara uyulmamasına ilişkin sorunlar ile gezi esnasında yapılması gerekenler konusunda yeterli bilgiye sahip olmama gibi disiplin ve deneyimsizliğe ilişkin sorunlarla karşı karşıya kaldıkları görülmüştür. Gezi sonrası ise, gezi değerlendirmesinin yapılması noktasında ve öğrencilerin evlerine sağ salim evlerine ulaşmalarının sağlanması konusunda zorluk yaşadıkları belirlenmiştir. Ocak ve Korkmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada da ulaşım sıkıntısı, resmi yazışmalar ile idari izinde yaşanan zorluklar ve dikkat dağınıklığı gibi nedenlerden dolayı problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme sürecinde karşılaşılan zorlukları incelendiğinde; öğretmenlerin gezi öncesi en çok öğretmenlerin gezi öncesi en çok öğrenci velilerinden ve kurumdan izin alma süreci gibi bürokratik, maddi imkanların yetersiz oluşundan dolayı araç bulmakta sıkıntı yaşama gibi ulaşım ile ilişkili zorluklar yaşadıkları, gezi esnasında ise en çok öğrencilerin kontrolünü ve öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamadaki zorlanmalara ilişkin sorunları ve gezi sonrası ise, gezi değerlendirmesinin yapılması noktasında ve öğrencilerin evlerine teslimi sürecinde sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Topçu'nun (2017) yapmış olduğu çalışmada bu araştırma sonuçlarına benzer şekilde;

sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları sürecinde izin sıkıntısı, ulaşım ve güvenlik sorunları ile karşılaştıklarını ifade etmiştir. Matematik öğretmenlerinin okul dışı ortamlara ilişkin yaşadıkları zorluklara ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğretmenlerin gezi öncesi en çok okul yöneticilerinden izin alamama ve evrak sayısının fazlalığı gibi bürokratik ve araç bulmakta sıkıntı yaşama gibi ulaşım ile ilgili zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Gezi esnasında ise en çok öğrencilerin kontrolünü ve kurallara uymamasına ilişkin sorunlar ile karşı karşıya kalırken gezi sonrası, istenilen kazanımların sağlanıp sağlanamadığını tespit etmede ve öğrencilerin sağ salim evlerine ulaşmalarının sağlanması konusunda zorluk yaşadıkları belirlenmiştir. Kır, Kaftaoğlu ve Aksu'nun (2021) yapmış oldukları çalışmada da, çalışma sonuçlarımıza paralel şekilde matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları sürecinde daha çok sağlık ve güvenlik konusunda zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmada yer alan bütün branş öğretmenlerinin (Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Matematik) büyük çoğunluğunun gezi düzenleme sürecinde öğrencilerin güvenliği konusunda kaygılandıkları belirlenmiştir. Nitekim okul dışı ortamlara ilişkin yaşadıkları zorluklara ilişkin verdikleri cevaplarda da öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerin gezi esnasında kontrolünün sağlanması ile gezi sonrasında öğrencilerin sağ salim evlerine ulaşmalarının sağlanması gibi güvenliğe ilişkin yanıtlar vermesi bu kaygının temel nedenini açıklamaktadır. Yapılan bu araştırma sonucuna benzer şekilde Bozdoğan (2012; 2018) yapmış olduğu iki farklı çalışmada öğretmen adaylarının okul dışı ortamlara gezi düzenleme sürecinde en çok gezi güvenliği konusunda kaygılandığını tespit etmiştir. Tatar ve Bağrıyanık (2012) çalışmalarında da öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okul dışı faaliyetleri gerçekleştirirken öğrencilerin güvenliği nedeniyle kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Atmaca (2012), tarafından yapılan araştırmada, okul dışı öğrenme faaliyetlerinin başarı ile tamamlanabilmesi için sadece öğrenme alanlarına ilişkin planların değil, güvenlik ve organizasyon konusunda da hazırlıkların yapılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda okul dışı ortamlara gezi planlamasında güvenlik ve emniyet açısından risk faktörlerinin belirlenmesi ve bu riskleri en aza indirecek planlamaların yapılması önemlidir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde analiz sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar ile ulaşılan sonuçlara yer verilmiş ve ulaşılan sonuçlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

1. Araştırma katılan öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleme noktasında kendilerini yeterli hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.
2. Öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlilik puanlarının; eğitim durumu değişkenlerinden etkilenirken, cinsiyet, mezun oldukları bölüm, gezi düzenleme sıklığı ve hizmet süresi değişkenlerinden etkilenmediği sonucuna varılmıştır.
3. Öğretmenlerin eğitim düzeyleri ile okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlilikleri puan ortalamaları karşılaştırıldığında lisansüstü eğitim yapan ortaokul öğretmenlerinin öz-yeterlilikleri puan ortalamalarının, lisansüstü eğitim yapmayan ortaokul öğretmenlerinin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu ve bu farkında istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak araştırma kapsamındaki öğretmenlerin kendi alanlarında ihtisaslaşıp, uzmanlaştıkça okul dışı ortamlara gezi düzenleyebilme öz-yeterliliklerinin de arttığı sonucuna varılmıştır.
4. Öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz yeterlilikleri ile gezi gerçekleştirme sıklığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde gezi gerçekleştirme sıklığının artmasına paralel olarak öz yeterlilik inancının da arttığı gözlemlenmiştir. Bu sonuç gezi düzenleme açısından deneyimli olan öğretmenlerin gezi düzenleyebilme öz yeterliliklerinin de yüksek olduğunu göstermiştir.
5. Araştırmaya katılan öğretmenlerin (Fen Bilimleri, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve Matematik) okul dışı öğrenme ortamları olarak, en çok okulların bahçelerini ya da en yakın ve kolay ulaşılabilir yerleri (fabrika, mesire alanları, çeşitli kurum ve kuruluşları vb.) tercih ettikleri tespit edilmiştir.
6. Araştırmaya katılan farklı branşlardaki öğretmenlerin okul dışı ortamlara gezi düzenleme sürecinde de benzer sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu

kapsamda öğretmenlerin gezi öncesi en çok velilerden/idari kurumdan izin alınması gibi bürokratik süreçlerde ve maddi imkanların yetersiz oluşundan dolayı araç bulmakta sıkıntısı yaşama gibi ulaşım ile ilgili süreçlerde çeşitli sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin gezi esnasında en çok öğrencilerin kontrolünü sağlama ve kurallara uyulmaması noktasında; gezi sonrasında ise istenilen kazanımların sağlanıp sağlanamadığını tespit etmede ve öğrencilerin evlerine güvenli bir şekilde ulaşmalarının sağlanması noktasında çeşitli sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir.

7. Araştırmada yer alan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun gezi düzenleme sürecinde öğrencilerin başına gelebilecek kaza, hastalık, kaybolma gibi olumsuz durumlara yani gezi güvenliğine ilişkin nedenlerden kaygılandıkları belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilebilir;

1. MEB tarafından yüksek lisansını tamamlamış öğretmenlerin okul dışı ortamlara gezi düzenlemeye ilişkin eğitim faaliyetlerinde görev alması sağlanabilir.
2. Alan gezisi planlama ve uygulama sıklığı fazla olan öğretmenlerin alan gezisi deneyimi az ve göreve yeni başlayan öğretmenlere deneyimlerini ve düşüncelerini rahat aktarabileceği hizmet içi eğitim seminerleri verilebilir.
3. Öğretim programlarındaki okul dışı ortamlara düzenlenecek gezi faaliyetlerinin sayısının artırılması, öğretmenlerin öz yeterlilikleri üzerinde olumlu etkiye sahip olacağı düşünülmektedir.
4. Okul bahçelerinin derslerde kullanılabilecek hale getirilmesi ve gerçek bir bahçe algısının öğretmen ve öğrencilere kazandırılabilmesi için çevre düzenlemeleri yapılması önerilebilir. Okul bahçelerinin daha iyi bir görünüme sahip olması için beton ve asfalt yüzeylerden kaçınılmalı, peyzaj projeleri teşvik edilerek, doğanın tabiatına özgü tasarlanmış geniş çim alanları ve okul bahçesi ihata duvarı boyunca iklim bölgesine uygun ağaçları içeren düzenlemeler yapılabilir.
5. Öğrenciler için okul bahçesinin yanı sıra bilim merkezleri, akvaryumlar, planetaryumlar vb. gibi daha farklı mekânlara belli aralıklarla geziler düzenlenmesi öğrencilere deneyim kazandırarak öğretim etkinliklerinin artırılmasına zemin hazırlayacaktır.

6. Sosyo-ekonomik düzeyi yetersiz okullara eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme faaliyetlerinin arttırılabilmesi için YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hem maddi hem de motivasyon yönünden destekleme kampanyaları oluşturulabilir.
7. İzin alma sürecinde kolaylık olabilmesi için velilere okul dışı ortamlar ve önemi konusunda bilgilendirilerek dönem başlarında tüm okul dışı etkinlikler için tek seferde izin alınabilir. Ayrıca öğretmenlerin okul dışı ortamlardan daha çok faydalanılabilmesi için MEB ile temasa geçilerek izin prosedürleri daha basitleştirilebilir.
8. Öğretmenlerin gezi düzenleme sürecinde öğrencilerin güvenlik durumdan kaynaklanacak kaygıları önleyebilmek için; alan gezilerine uzman rehberlerin katılması önerilebilir.
9. Bu çalışmanın daha büyük örneklem gruplarıyla, hem bilimsel süreç becerileri hem de okul dışı öğrenme ortamlarının farklı değişkenler üzerine etkisini gösteren daha kapsamlı çalışmalar yürütülmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alba, F. (2011). Outdoor Learning: Practical Guidance, Ideas and Support for Teachers and Practitioners in Scotland Education Scotland, (corp creator). <https://education.gov.scot/improvement/documents/hwb24-ol-support.pdf>.
- Akgül, G. D. ve Arabacı, S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 276-291.
- Akyüz, E. (2021). Extra scholastic applications in teaching Turkish: An example of educational attainment. *International Journal of Languages' Education and Teaching*. 9, 33-41.Issue.
- Atinkaya, S., Şahin, C. ve Kömür, İ. (2019, Kasım). *Fatsa matematik müzesi*. Uluslararası İnfomal Öğrenme Kongresi'nde sunuldu, Nevşehir.
- Atmaca, S. (2012). *Derslik dışı fen etkinlikleri ve bu etkinliklere dayalı öğretimin öğretmen adayları üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Avcı, G. ve Gümüş, N. (2019). Sınıf dışı eğitim etkinliklerine yönelik öğrenci görüşleri. *Turkish Studies- Educational Sciences*, 14(3), 351-377.
- Avcı, G. ve Gümüş, N. (2020). Sınıf dışı eğitime dayalı etkinliklerle işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik ilkokul 4. sınıf öğrenci tutumlarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 89-106.
- Ay, M. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin açık alan fen ve matematik etkinliklerine yönelik görüş ve uygulamalarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bahadır, E. ve Hırdıç, K. (2018). Matematik müzesinde yürütülen öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin matematikleşme sürecine katkıları ve uygulama hakkında öğrenci görüşleri. *Turkish Studies Social Science*. 26(13), 151-172.

- Bakioğlu, B. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretim sürecinde kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 80-94.
- Balkan Kıyıcı, F. ve Atabek Yiğit, E. (2010). Science education beyond the class-room:a field trip to wind power plant. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 225-243.
- Bamberger, Y. ve Tal, T. (2008). An experience for the lifelong journey: The long-term Effect of a Class Visit to a Science Center, *Visitor Studies*, 11(2), 198-212.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York:W.H. Freeman and Company.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının türkçe dersi ünitelendirilmiş yıllık planlarına yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 3835-3852.
- Bodur, Z. (2015). *Sınıf dışı etkinliklerin güneş sistemi ve ötesi ünitesinde ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, bilimsel süreç becerileri ve motivasyonları üzerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bodur, Z. ve Yıldırım, M. (2018). Sınıf dışı etkinliklerin ortaokul yedinci sınıf öğrencilerin akademik başarıları ve bilimsel süreç becerileri üzerine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. Journal of Educational Sciences*, 47(47), 125-140.
- Bozdoğan, A. E. (2017). “Fen eğitiminde informal öğrenme ortamları” dersine yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017 8, 1-17.
- Bozdoğan, A. E. (2007). Role and importance of science and technology museum in education. Unpublished Doctoral Dissertation, Gazi University, Enstitute of Educational Science. Ankara, Turkey.

- Bozdoğan, A. E. (2012). Eğitim amaçlı gezilerin planlanmasına ilişkin fen bilgisi öğretmen adaylarının uygulamaları: Altı farklı alan gezisinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1050-1072.
- Bozdoğan, A. E. (2016). Development of self-efficacy belief scale for planning and organizing educational trips to out of school settings. *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(1), 111-129.
- Bozdoğan, A. E. (2018). The effects of elective course designed with different contents on pre-service science teachers' self-efficacy beliefs and knowledge about organizing curriculum based field trips. *Journal of Baltic Science Education*, 17(3), 446-461.
- Bozdoğan, A. E. ve Kavcı, A. (2016). Sınıf dışı öğretim etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri dersindeki akademik başarılarına etkisi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 13-30.
- Bozdoğan, A. E. ve Ustaoglu, F. (2016). Planetaryumların öğretim potansiyeli hakkında fen bilimleri öğretmen adaylarının görüşleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 13(1), 38-49.
- Bozdoğan, A. E., Okur, A. ve Kasap, G. (2015). Planlı bir alan gezisi için örnek uygulama: Bir fabrika gezisi. *Karadeniz Sosyal Bilimleri Dergisi*, 7(02).
- Bozdoğan, A.E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Bozdoğan, A. E. (2008). Fen Bilgisi öğretmen adaylarının bilim merkezlerini fen öğretimi açısından değerlendirmesi: Feza Gürsey Bilim Merkezi örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 19-41.
- Bozdoğan, A. E. (2015). Okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlik inancı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 9(1), 111-129.

- Bozdoğan, A. E. (2017). ‘Fen eğitiminde informal öğrenme ortamları’ dersine yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(8), 2-10.
- Bozdoğan, A. E. (2018). Determination of Turkish prospective teacher’s past field trip experiences and examination of their self-efficacy beliefs in planning and organising educational field trips regarding various variables. *Participatory Educational Research*, 5(2), 1-17. DOI: 10.17275/18.8.5.2
- Bozdoğan, A. E. ve Yalçın, N. (2006). Bilim merkezlerinin ilköğretim öğrencilerinin fene karşı ilgi düzeylerinin değişmesine ve akademik başarılarına etkisi: Enerji park. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(7), 95–114.
- Bülbül, M. (2018). *Fen eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi: Hidroelektrik santral gezisi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun Üniversitesi, Giresun.
- Büyükkaynak, E., Ok, Z. ve Aslan, O. (2016). Fen bilimleri öğretmenlerinin fen eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 43-60.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal Bilimler için veri analiziel kitabı -istatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carrier, S. J. (2009). The effects of outdoor science lessons with elementary school students on preservice teachers’ self-efficacy. *Journal of Elementary Science Education*, 21(2), 35-48.
- Çağlar, S., Ünal, Y., Çalışkan, B., Gürel, R. ve Durmaz, B. (2018). İnfomal öğrenme ortamlarının ortaokul öğrencilerinin matematik tutumuna etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10 (23), 11-26.
- Çavuş, R., Öztuna Kaplan, A., Sünbül, F. ve Çetin, B. (2010). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutumuna ve

motivasyonuna etkisi: Kocaeli Bilim ve Teknoloji Kulübü örneği. IX. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Çebi, H. ve Arslan, M. (2019). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin fen bilimleri dersine karşı ilgi ve tutumlarına etkisi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 4(2), 1-35.

Çepni, S. (2007). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş. Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(3), 1823-1841.

Çıgırık, E. (2016). *Bilim merkezinde yürütülen öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin fen bilimleri dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Çıgırık, E. ve Özkan, M. (2016). Bilim Merkezi'nde yürütülen öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin Fen Bilimleri dersindeki akademik başarılarına etkisi ve motivasyon düzeyleriyle ilişkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 279-301.

Çıgırık, E. ve Özkan, M. (2016). Bilim merkezinin fen bilimleri dersine yönelik tutuma ve öğrenme kalıcılığına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45 (209), 124-143.

Çıldır, B. (2018). Müzede eğitim etkinliklerinin öğrencilerin yazma becerisine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51 (3), 19-43.

Çıldır, B. (2019). Okuma kültürü edinme sürecinde okul dışı öğrenme ortamlarının rolü. *Türkçe Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı Kurultayı- Prof. Dr. Sedat Sever'e Armağan içinde*. (Editör: S. Karagül). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Çiçek, Ö. ve Saraç, E. (2017). Fen Bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarındaki yaşantıları ile ilgili görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 3(18), 504-522.

- Çil, M. (2019). *Planetaryum destekli öğretimin 6.sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ve zihinsel modelleri üzerine etkisinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Demir, M. K. (2007). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde gözlem gezisi yöntemini uygulama durumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 323-341.
- Demir, N. ve Öner Armağan, F. (2018). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri: Planetaryum. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(30), 4241-4248.
- Demirel, İ. (2020). Sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 585-604.
- Demirel, R. ve Özcan, H. (2020). Ortaokul öğrencileri ile bir okul dışı öğrenme ortamına alan gezisi: Tropikal Kelebek Bahçesi Örneği. *Informal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), 120-144.
- Demirtaş, S. ve Çayır N. A. (2021). Sınıf öğretmenlerinin sınıf dışı eğitim etkinlikleri projesine yönelik deneyimleri üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 1-30.
- Dillon, J., Rickinson, M., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., Benefield, P. (2006). The Value of outdoor learning: evidence from research in the uk and elsewhere. *school science review*, 87(320), 107.
- Dori, Y. J., & Tal, R. T. (2000). Formal and informal collaborative projects: Engaging in industry with environmental awareness. *Science Education*, 84, 95-113.
- Dönel Akgül, G. ve Arabacı, S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 276-291.
- Duruk, Ü., Akgün, A., Yılmaz, N., Özün, S., Aykut, N. ve Tekin, S. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarındaki deneyimlerine ilişkin görüşleri. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 315-332

- Er, H. ve Yılmaz, R. (2020). Sosyal Bilgilerde Öğretmen Adaylarının Objektifinden “Müze Kullanımı”. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4 (2), 165-181. DOI: 10.38015/sbyy.766481museum and a classroom. *Studies in Educational Evaluation*, 36, 14-19.
- Erçetin, Ş. Ş. ve Görgülü, D. (2018). Bilim merkezlerini ziyaret eden 6.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Konya bilim merkezi örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 122-13.
- Ertas, H., Parmaksızoğlu, A. ve Şen, A. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5 (2), 178-198.
- Erten, Z. ve Taşçi, G. (2016). Fen Bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 638-657.
- Ertuğrul, A. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri: Kayseri Bilim Merkezi. *Social Sciences Research Journal*, 9 (2), 107-116.
- Eschenhagen, D., Katmann, U. ve Rodi, D. (2008). *Fachdidaktik biologie*. (4th edition) Ed. Ulrich Kattman. Aulis Verlag Deubner. Koeln.
- Gerber, B. L., Cavallo, A. M. ve Marek, E. (2001). Relationships among informal learning environments, teaching procedures and scientific reasoning ability. *International Journal of Science Education*, 23(5), 535- 549.
- Gerber, B.L., Marek, E.A., ve Cavallo, A.M.L. (2001). Development of an informal learning opportunities assay. *International Journal of Science Education* 23(6), 569-583.

- Gökkaya, A. K. ve Yeşilbursa, C. C. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506.
- Görgülü, D. ve Erçetin, Ş. (2018). Bilim merkezlerini ziyaret eden 6. sınıf öğrencilerinin Fen Bilimleri dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16 (2), 122-138.
- Gül, O. K. ve Yorulmaz, D. (2016). Sosyal bilgiler dersi kapsamında okul dışı çevrelerin kullanımı: Yatılı Çorum arkeoloji müzesinde bir gün. *Journal of World of Turks*, 8(3), 193-216.
- Gülen, G. (2021). *Fen bilimleri öğretmenlerinin derslerinde okul bahçelerini kullanma durumlarının incelenmesi: Tokat ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Güler, A. (2011). Planlı bir müze gezisinin ilköğretim öğrencilerinin tutumuna etkisi. *İlköğretim Online*, 10(1), 169-179.
- Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 34, 146-151.
- Güngören, B. (2015). *6. sınıf sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinlikler: Kars ili örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Gürsoy, G. (2018). Fen Öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 623-649.
- Hamurcu, H., Karcı, G., Göbeklioğlu, G., Aymak, Ö., Atalay, S. ve Topaloğlu, S. (2019). Self-efficacy beliefs of preservice primary school teachers about organization of educational school trips. *Journal of Research in Informal Environments*, 4(2), 102-116.
- Hayran, Z. (2010). Çok uyaranlı eğitim ortamlarının öğrencilerin kavram gelişimine etkisi. *Eğitim ve Bilim*. 35(158), 128-142.

- İşlek, D. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılmasına ilişkin öz-yeterlik inançlarının ve görüşlerinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 18 (4), 1434-1447.
- Kara, B., Sak, M., Balçın, M. D. ve Mertoğlu, H. (2020). Fen Bilimleri öğretmenlerinin müze eğitimi hakkındaki görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(108), 318-346.
- Karademir, E. (2013). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının Fen ve Teknolojisi dersi kapsamında' okul dışı öğrenme etkinliklerini' gerçekleştirme amaçlarının planmış davranış teorisi yoluyla belirlenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karadüz, A. (2014). Yapılandırmacı paradigma bağlamında Türkçe derslerinde öğrenme ortamları/Paradigm Of Constructivist Learning Environments In The Context Of Turkish Lessons. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 135-154.
- Karagözoğlu, N. (2020). Ortaokul öğrencilerinin etkinliklerle müze eğitimine ilişkin görüşleri: Yozgat müzesi örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 33-50.
- Karakaş Özür, N. ve Şahin, S. (2017). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversite Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 324-347.
- Karamustafaoğlu, O. ve Ermiş, M. (2020). Biyoteknoloji konusunun okul dışı fen ortamında öğretimine yönelik öğrenci görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi*, 5(1), 92- 114.
- Karlı, G., Karamustafaoğlu, O. ve Kurt, M. (2019). Botanik bahçesinin öğretim sürecinde öğrencilerin sosyobilimsel konulara olan bakışlarına etkisi: Sürdürülebilir çevre. *Journal of Computer and Education Research*, 7 (14), 437-463.

- Kaya, D.M. (2020). *Non-formal öğrenme ortamlarının epizodik belleğe ve öğrenci başarısına etkisinin araştırılması: enerji parkı* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı İlköğretim Fen Bilgisi Eğitimi Programı, Ankara.
- Keskin, S. ve Kaplan, E. (2012). Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamı olarak oyuncak müzeleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 95-115.
- Kılıç, A. (2018). *Hayat bilgisi dersi, “dün, bugün, yarın” temasında sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kır, H., Kalfaoğlu, M. ve Aksu, H. (2021). Matematik öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına yönelik görüşleri. *International Journal of Educational Studies in Mathematics*, 8(1), 59-76.
- Kırgız, H. ve Koyuncu, A. (2016). Bilim Merkezlerinin uluslararası sınavlardaki başarıya etkisi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 52-60.
- Kırgız, M. (2018). *Konya Bilim merkezi fen etkinliklerinin, katılımcılar tarafından değerlendirilmesi ve katılımcıların fen dersine karşı tutumları ve davranışları üzerine etkilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Klemmer, C. D., Waliczek, T. M. ve Zajicek, J. M. (2005). Growing minds: The effect of a school gardening program on the science achievement of elementary students. *Hort Technology*, 15(3), 448-452.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2 (2), 336-353.

- Kulaklıgil, A. (2016). *Sınıf dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşen öğretim uygulamalarının 5. sınıf Fen Bilimleri dersinde öğrencilerin akademik başarı, yaratıcılık ve motivasyonlarına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Laçın Şimşek, C. (2011). *Fen öğretiminde okul dışı çevre ortamları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Laçın Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. C. Laçın Şimşek (Ed.). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (s. 1-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Luszczynska, Gutiérrez-Doña ve Schwarzer, (2005). General self-efficacy in various domains of human functioning: Evindece from five Countries. *International Journal of Psychology*, 2005, 40 (2), 80-89.
- Maden, S. (2012). Temel dil becerilerinin eğitimi açısından ders dışı (İnformal) etkinliklere yönelik öğretmen ve öğrenci tercihleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(196), 36-55.
- Malkoç, S. ve Kaya, E. (2015). Sosyal Bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanımı. *İlköğretim Online Dergisi*, 14(3), 1079-1095.
- Marcus, A.S. (2007). Representing the past and reflecting the present: museums. Memorials and the secondary history classroom. *Social Studies*. 98(3), 105-110.
- MEB (2013). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, ilköğretim fen bilimleri dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2018). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, ilköğretim fen bilimleri dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Melber, L.H. ve Abraham, L.M. (1999). Beyond the classroom: Linking with informal education. *Science Activities*, 36, 3-4.

- Mertoğlu, H. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirdikleri okul dışı etkinliklere ilişkin görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4 (1), 37-60.
- Metin Göksu, M. ve Sömen, T. (2018). Opinions of Social Studies Prospective Teachers on Out-of-School Learning. *European Journal of Educational Research*, 7 (4), 745-752.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). İlkokul ve ortaokul matematik dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ocak, İ. ve Korkmaz Ç. (2018). Fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4 (1), 18-38.
- ODÖOK. Okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu (2019). Erişim tarihi: 25 Ekim 2019, <http://tokat.meb.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- ODÖOK. Okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu (2019). Erişim tarihi: 25 Ekim 2019, <http://amasya.meb.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Öner, G. ve Öztürk, M. (2019). Okul dışı öğrenme ve öğretim mekanları olarak Bilim Merkezleri: Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının deneyimi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 1109-1135.
- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ‘Okul dışı Tarih Öğretimi’ne ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*. 4 (1), 89-121.
- Öztürk, A. (2019). *Okul dışı öğrenmeye ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Öztürk, A. ve Başbay, A. (2017). Mevlana toplum ve bilim merkezi öğretim programlarının öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine ve bilime yönelik tutumlarına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (1), 283-298.

- Öztürk, G. (2009). Okulda eğitimle bütünleştirilmiş mekan dışı eğitim, Milli Eğitim, 181, 131-145.
- Özür, N. (2010). *Sosyal Bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi* Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Pas, E. T., Bradshaw, C. P. ve Hershfeldt, P. A. (2012). Teacher-and school-level predictors of teacher efficacy and burnout: Identifying potential areas for support. *Journal of school psychology*, 50(1), 129-145.
- Payne, M. R. (1985). Using the outdoors to teach science:a resourge guide for elementary and middle school teachers. National institute of education, Wasington.
- Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
- Sarioğlu, A. B. ve Küçüközer, H. (2017). Fen Bilgisi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili görüşlerinin araştırılması. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 1-15.
- Sasson, I. (2014). The role of informal science centers in science educaton: Attudes, skills, and self-efcacy. *Journal of Technology and Science Educaton (JOTSE)*, 4(3), 167-180.<http://dx.doi.org/10.3926/jotse.123>.
- Selvi, K., ve Özüdoğru, F. (2014). John Dewey: Okul, Toplum ve Eğitim.
- Sevgi, S., Kırmızıgül, A. ve Kızılay, E. (2019). *İlköğretim matematik öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri*. 1. Uluslararası Informal Öğrenme Kongresi’nde sunuldu, Nevşehir.
- Seyhan, A. (2020). Öğretmen adaylarına göre sosyal bilgiler dersinde okul dışı öğrenmenin etkililiği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7 (3).

- Solmaz, K. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüşleri ve uygulamaları. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (MÜSBİD)*, 4 (7), 40-54.
- Sontay, G. ve Karamustafaoğlu, O. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin gezi düzenlemeye ilişkin öz-yeterlilik inançlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(4), 863-879.
- Sontay, G., Tutar, M. ve Karamustafaoğlu, O. (2016). Okul dışı öğrenme ortamları ile Fen öğretimi hakkında öğrenci görüşleri: Planetarium gezisi. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*. 1 (1), 1-24.
- Soylu, Ü. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı ortamlarda öğretim deneyimi olan fen bilimleri öğretmenlerinin bu ortamlara yönelik görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 174-196.
- Sönmez, E. ve Oktay, Ö. (2019, Kasım). *Bilim, Astronomi ve Kayak Eğitimi (BAK) Kampı'na Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimlerinin İncelenmesi*. I. Uluslararası İnformel Öğrenme Kongresi'nde sunuldu, Nevşehir.
- Sturm, H., ve Bogner, F.X. (2010). Learning at workstations in two different environments: A Museum and a classroom. *Studies in Educational Evaluation*, 36, 14-19.
- Sultangazi Belediyesi Bilim Merkezi. (2021). Matematik atölyesi <https://bilimmerkezi.sultangazi.bel.tr/> adresinden alınmıştır.
- Şentürk, M., Koca M. K. ve Gazel A. A. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenleri ve 7. sınıf öğrencilerinin müze kullanımına ilişkin görüşleri: Manisa ili örneği. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (13), 119-133.
- Şeyihoğlu, A. ve Uzunöz, A. (2012). *Örnekleri İle Okul Dışı öğretim Faaliyetleri*. Abdulkadir Uzunöz, Ayşegül Şeyihoğlu, Yavuz Akbaş, Ebru Gençtürk (Ed.) Doğa Eğitimi Ders Dışı Öğretim Faaliyetlerine Örnek içinde (s. 1). Ankara: Anı Yayıncılık. [Türkçe Kitap]

- Tağrikulu, P. ve Yılmaz, C. (2019). Investigation of contribution of outdoor education to spatial problems and their solutions. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 23-39.
- Tal, T., Morag, O. (2009). Reflective practice as a means for preparing to teach outdoors in an ecological garden. *Journal of Science Teacher Education*, 20, 245- 262.
- Taşdemir, A., Kartal, T. ve Özdemir, A. M. (2014). Using science centers and museums for teacher training in Turkey. *Asia-Pacific Edu Res*, 23(1), 61–72.
- Tatar, N. ve Bağrıyanık, K. B. (2012). Fen ve Teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896.
- Tekbıyık, A., Şeyihoğlu, A., Vekli, G. ve Konur, K. (2013). Aktif öğrenmeye dayalı bir yaz bilim kampının öğrenciler üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 1383-1406.
- Temel F. ve Kölemen E.B. (2021). Okul öncesi öğretmenlerin alan gezisi düzenlemeye ilişkin öz- yeterlilik inançlarının incelenmesi. *International Primary Educational Research Journal*, 5(1), 46-58.
- Topçu, E. (2017). Out of School Learning Environments in Social Studies Education: A Phenomenological Research with Teacher Candidates. *International Education Studies*, 10 (7), 126.
- Topçu, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: Öğretmen adayları ile fenomenolojik bir çalışma. *International Education Studies*, 10(7), 1-17.
- Tural, A. ve Kala, F. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz yeterlik inançları. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 108-121.
- Türkmen, H. (2010). İnformal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitime tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-49.

- Türkmen, H. (2018). İnformal öğrenme ortamının fosiller konusunun öğrenilmesine etkisi: Tabiat Tarihi müzesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (3), 137-147.
- Türkmen, H. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin sınıf-dışı ortamlarda öğretime bakış açıları. *Ege Sosyal Bilimleri Dergisi*, 1(1), 12-26.
- Türkmen, H., Topkaç, D. D. ve Atasayar Yamık, G. (2016). İnformal öğrenme ortamlarına yapılan gezilerin canlıların sınıflandırılması ve yaşadığımız çevre 169 konusunun öğrenilmesine etkisi: Tabiat tarihi müzesi ve botanik bahçesi örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(17), 174-197.
- Uzbilir Özçelik, G. (2018). *Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin bilimsel alan gezisi yapmaya ilişkin öz yeterliklerinin ve yaparken yaşadıkları zorluklar hakkında Görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üner, S. (2019). *Fen grubu öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik kaygı düzeyi değerlendirme ölçeği çalışması*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üztemur, S., Dinç, E. ve Acun, İ. (2018). Müzeler ve tarihi mekânlarda uygulanan etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin Sosyal Bilgilere özgü becerilerinin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 294-324.
- Wiengand, F., Kubisch, A., ve Heyne, T. (2013). Out-of-school learning in the botanical garden: Guided or self- determined learning at workstations? *Studies in Educational Evaluation*, 39(3), 161-168.
- Wünschmann, S., Wüst-Ackermann, P., Randler, C., Vollmer, C., Itzek-Greulich, H. (2017). Learning achievement and motivation in an out of school setting- VisitingAmphibians and reptiles in a zoo is more effective than a lesson at school. *Research inScience Education*, 47(3), 497-518.

- Yavuz Topaloğlu, M. ve Balçın, M. D. (2021). Doğa eğitim gezisi ve bilim merkezi gezisinde dördüncü sınıf öğrencilerinin fene yönelik tutumlarının incelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 55-75.
- Yavuz, M. ve Balkan Kıyıcı, F. (2012). Hayvanat bahçelerinin fen öğretimine kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 134-156.
- Yener, D., Aksüt, P., Kiras, B. ve Yener, Y. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilim gezisi ve fen- teknoloji- toplum- çevre konusundaki görüşleri: ‘Müze de Bilim’ örneği. *Başkent University Journal of Education*, 5(2), 212-224.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ. Ö. (2010). Genel Öz-yeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308.
- Yıldız, C. ve Göl, R. (2014). Matematik derslerinde sınıf dışı etkinliklerin kullanımı. *Journal of Research in Education and Teaching*, 1(3), 85-95.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(9), 21-39.
- Yılmaz, K. ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167.
- Yurtkulu, A, Şare Akkuş, A. ve Laçın Şimşek, C. (2017). Feza Gürsey Bilim Merkezi etkinlik örneği: Fısıltı tabakları. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2 (2), 70-76.

EKLER

EK.1

ANKET FORMU

Değerli Öğretmenim,

Bu çalışma, “öğretmenlerin okul dışı çevre ortamlarına yönelik gezi düzenleme özyeterliklerini” belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Hazırlanmış olan bu anket ile elde edilecek olan veriler yüksek lisans tez çalışması dışında farklı bir amaç için kullanılmayacaktır. Araştırmamda sizlerin kıymetli görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Araştırma sonucunda sağlıklı bilgilerin elde edilmesi siz değerli öğretmenlerimin vereceğiniz cevapların samimiyetine bağlıdır. Ankette doğru ya da yanlış cevap yoktur. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız. Araştırmaya yaptığınız değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Müge Pekin

Prof. Dr. Aykut Emre Bozdoğan

Fen Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Tez Danışmanı

BÖLÜM I- KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz	Kadın () Erkek ()
2. Mezun olduğunuz fakülte	Eğitim Fakültesi () Fen edebiyat () Diğer
3. Branşınız	Fen Bilimleri () Türkçe () Sosyal Bilgiler () Matematik ()
4. Lisansüstü eğitim durumunuz:	Yok () Yüksek lisans yapıyorum () Yüksek lisans mezunuyum () Doktora yapıyorum () Doktora mezunuyum ()
5. Meslekteki hizmet süreniz kaç yıldır?	1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16- 20 yıl () 21 yıl ve üstü ()
7. Hangi sıklıkla gezi düzenlersiniz?	Ayda bir () Her dönem () Her sene () Diğer ().....
8. Derslerinizde okul dışı öğrenme ortamlarından en çok hangilerini kullanıyorsunuz ?	Okul bahçesi () Planetaryum (Gökevi) () Hayvanat bahçesi () Bilim merkezi () Doğal anıtlar (Mağara, göl, peribacaları vs.) () Milli parklar () Botanik bahçesi () Arkeoloji müzesi () Etnografya müzesi () Çeşitli kurum ve kuruluşlar (HES, Rüzgar santrali, kütüphane) () Diğer (.....) ()

9. Okul dışı çevrelere gezi düzenlenme sürecinde (gezi öncesi, gezi esnası ve gezi sonrası) karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Lütfen belirtiniz.

Gezi öncesi

-
-
-
-

Gezi esnası

- •
•
•

Gezi sonrası

- •
•
•

10. Okul dışı çevrelere gezi düzenleme sürecinde sizi kaygılandıran durumlar nelerdir? Lütfen belirtiniz.

- •
•
•
•
•
•
•
•
•

Ek 2. Ölçek

Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” (EAGÖÖ)

		Tamamen	katılıyorum	kararsızım	katılmıyorum	Hiç
		5	4	3	2	1
1	Gezi yerinde öğrencilere rehberlik etmekte zorlanırım.					
2	Gezi yerindeyken öğrencilerin çalışma yapraklarını cevaplamalarını sağlamada zorlanırım.					
3	Gezi alanında öğrencilerin aktif katılımlarını sağlayarak pratik beceriler kazanmalarını sağlayabilirim.					
4	Gezi esnasında öğrencilerin sosyal etkileşimde bulunmalarını sağlayabilirim.					
5	Gezi yerinde öğrencilere eğlenerek öğrenme fırsatı sağlamada zorluk çekerim.					
6	Öğrenci sayısı fazla olsa bile gezi alanında kontrolü sağlayabilirim.					
7	Gezi sonrasında gezinin amaçlarına ne derece ulaştığının tespit etmede zorluk çekerim.					
8	Okul dışı çevrelere etkili bir gezi düzenlemek için gerekli adımları bilirim.					
9	Gezi yerinin genelini ya da odaklanılacak obje/leri dersle ilişkilendirmede zorluk çekerim.					
10	Gezi esnasında öğrencilerin somut deneyimler kazanmalarını sağlayabileceğimden emin değilim.					
11	Gezi esnasında öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilirim.					
12	Gezi öncesi öğrenci ihtiyaçlarının belirlenmesinde yeterli olamayacağımı düşünüyorum.					
13	Gezi alanında öğrencilere olumlu ve sıcak bir şekilde yaklaşabileceğime inancım tamdır.					
14	Gezi öncesi plan (gidiş yolu, süresi, ulaşım vasıtaları, hareket saatleri, öğrenci sayıları, gezi ücretleri vs.) hazırlamada zorlanacağımı düşünüyorum.					
15	Geziden döndükten sonra geziyi öğrencilerimle değerlendirmede (tartışma, proje, kompozisyon vs.) zorluk çekmem.					
16	Gezi sürecinde kullanılacak olan araçların (tanıtım broşürü, çalışma yaprakları, bilgi testleri vs.) hazırlanmasında zorlanmam.					
17	Bir günden fazla sürecek geziler için öğrencilerin konaklama ihtiyaçlarını giderebileceğimden emin değilim.					
18	Gezi alanında öğrencileri çeşitli sorularla yönlendirip bilgiye ulaşmalarını sağlamada kendime güvenirim.					
19	Okul dışı çevrelere çok rahatlıkla gezi düzenleyebileceğime inanıyorum.					
20	Yapılacak gezi öncesi gerekli kişileri (öğrenci velileri, okul idaresi vs.) bilgilendirebilirim.					
21	Gezi için gerekli izinlerin alınmasında (öğrenci velileri, okul idaresi vs.) güçlük çekerim.					
22	Gezi öncesi öğrencilere gerekli açıklamaları (niçin gidilecek, ne tür çalışmalar yapılacak, uyulması gereken kurallar vs.) yaparken yetersiz kalabilirim.					
23	Gezi alanında öğrencilerin motivasyonlarını üst düzeyde tutmakta zorluk çekerim.					
24	Bir günden fazla sürecek geziler için öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarını giderebilirim.					
25	Gezide çekilen fotoğrafların okul panolarında sergilenmesi noktasında güçlük çekerim.					
26	Gezi öncesi gerekli rehber ihtiyacını karşılayabilirim.					
27	Öğrenci ailelerine yapılmış olan geziyle ilgili bilgi vermede zorlanmam.					
28	Gezi yerinden (varsa) randevuların alınması ve gezi yerindeki yetkililerin bilgilendirilmesinde (öğrenci sayısı, gezi günü, saati vs.) güçlük çekmem.					
29	Geziden elde ettiğim bilgi ve deneyimle daha sonra yapılacak geziler için etkili fikir ve düşünceler ortaya koyabilirim.					
30	Okul dışı çevrelere gezi düzenlemek için yeterli tecrübeye sahip olduğumu düşünüyorum.					

EK.3 Araştırma İzni

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677-44-E.20781590
Konu : Araştırma İzni Verilmesi

01/11/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 09/10/2014 tarihli ve 27001677/600/4437181 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 31/10/2018 tarihli tutanağı.
d) Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 02/10/2018 tarih ve 14589 sayılı yazısı.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin ilgi (d) talebi gereği Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilimleri Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Müge PEKİN 01 Ekim 2018-15 Ocak 2019 tarihleri arasında Tokat İl Merkezindeki ortaokullarda görevli Fen Bilimleri, Matematik, Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik "Ortaokul Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Gezi Düzenlemeye İlişkin Özyeterliklerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" ile ilgili ölçek uygulaması konusunda hazırlamış olduğu bilimsel amaçlı anket çalışmasını uygulamak istemektedir.

Söz konusu bilimsel amaçlı çalışmanın belirtilen tarihleri arasında uygulama yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Abdullah TAŞTAN
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
01/11/2018

Mehmet Suphi KÜSBECİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Tutanak
2-Anket
3-Tez Çalışması Araştırma İzni Onay Formu
4-GOP Üniv.Rektörlüğü yazısı

Adres: GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme60@meb.gov.tr

Bilgi için: Adnan YÜCE Memur
Tel: 0 (356) 214 10 17
Faks: 0 (356) 214 11 86

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2427-6241-3e93-9cd9-5b2a kodu ile teyit edilebilir.